

bīrželis/june 1978 6

laiškai lietuviams

JEI KLAUSYSI BAZNYČIOS ...	181	Juozas Vaišnys, S.J.
EILĖRAŠČIAI	184	Marija Saulaitytė - Stankuvienė
KOVOJANT SU PYKČIU – PAŽINTI SAVO EMOCIJAS	185	Gražina Kriaučiūnienė
SEKMADIENIO MIŠIŲ LANKYMAS	189	Juozas Venckus, S.J.
KURIUO KELIU PASUKTI Į KŪRYBINGĄ IR VIENINGĄ DARBĄ?	191	Bronius Krokys
KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENU (I)	194	Juozas Vaišnys, S.J.
APIE JAUTRUMĄ	196	V. Steponavičius
ŠITOKIA LAIMĖ	197	Gabrė Matulytė
GERUMO PĖDSAKAI IR ŠVIESOS VALANDĖLĖS	201	A. Saulaitis, S.J.
ATIDARYKIME ŠIRDIS SAVAM ŠVENTAJAM	203	Nina Gailiūnienė
KAIRIO “PO DAMOKLO KARDU”	206	Juozas Prunskis
TĖVYNĖJE	208	D. ir G. Vakariai
KALBA	211	Juozas Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	212	Skaitytojai
LIŪDNAS FAKTAS	215	Al. Likanderienė
TRUMPAI IŠ VISUR	216	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Algirdo, Grigaičio nuotraukomis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

religinės ir tautinės kultūros žurnalas
birželis/june 1978 volume XXIX no. 6

JEI KLAUSYSI BAŽNYČIOS...

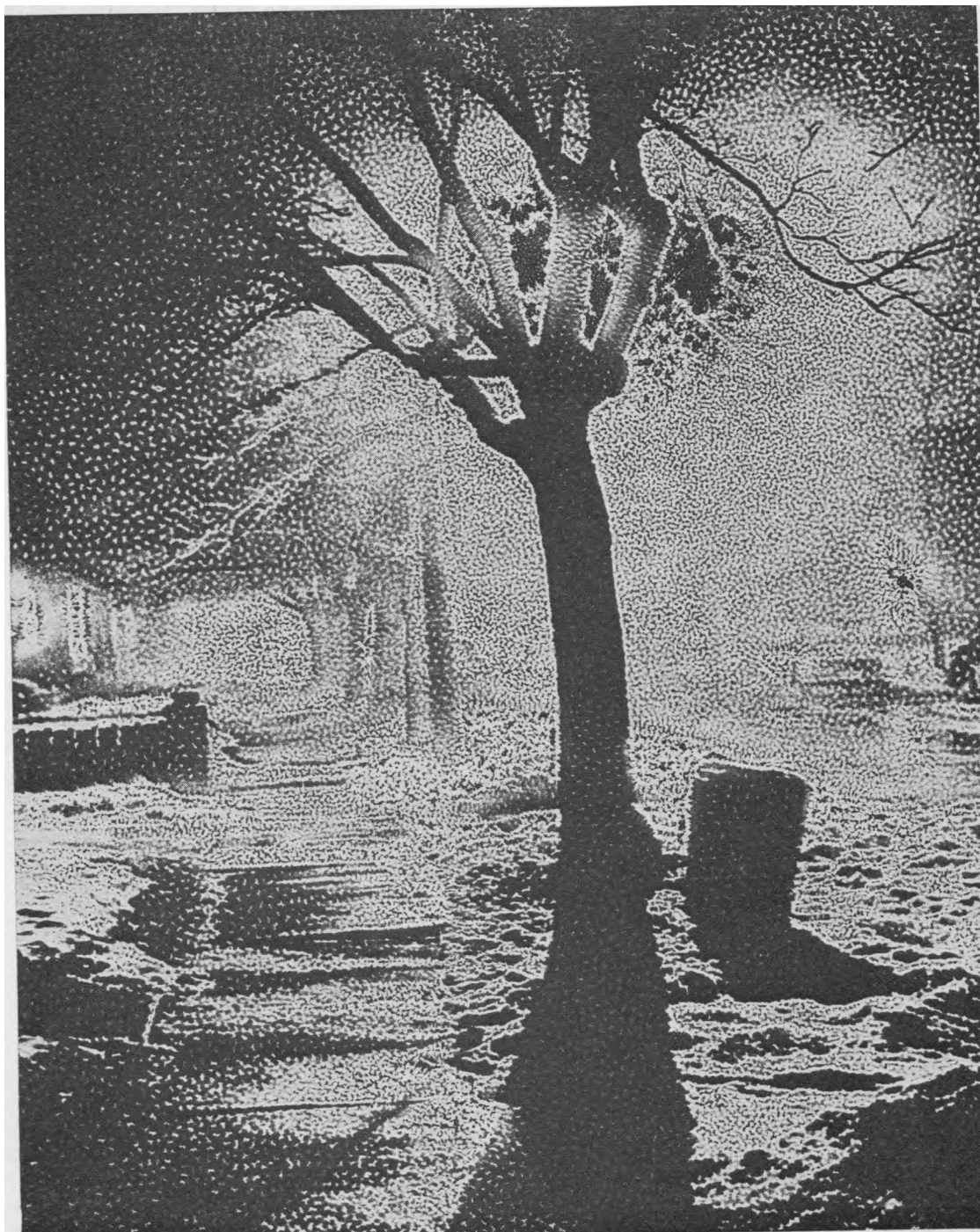
JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Mūsų katalikiškoje visuomenėje, ypač Čikagoje, vis dar ne mažėja, bet gal didėja nepasitenkinimas ir murmėjimas prieš kai kurias Bažnyčios įvestas reformas, vis pastebima tam tikra kova vienos grupės prieš kitą,ėjimas į kraštutinumus, praktikuojant tam tikras pamaldumo formas. Gal plačiausiai paplitusios diskusijos ir kontroversijos yra apie tą vadinamąjį charizmatinį sąjūdį. Čia įvairių nuomonių yra net ir tarp dvasiškių. Vieni labai šį sąjūdį giria ir mano, kad tai bus tikrasis Bažnyčios atsinaujinimas, kiti į jį skeptiškai žiūri, tretieji — jį kritikuoja ir smerkia. Oficialūs Bažnyčios atstovai ir bažnytinė vadovybė šio sąjūdžio nesmerkia, dažnai jį rekomenduoja ir giria, bet drauge primena, kad reikia saugotis pavojingų kraštutinumų, nenukrypti nuo Bažnyčios mokslo. Viena šio sąjūdžio veikli dalyvė kartą išsitarė: "Jeigu mes nuvažiuosime blogais keliais, tai bus kalti kunigai, kurie pas mus neateina, mums nevadovauja ir nesaugo nuo galimų nukrypimų".

"Laiškuose lietuviams" apie šį sąjūdį jau buvo ne kartą rašyta. Taip pat ir šiame numeryje "Atgarsių" skyriuje yra pora pasisakymų, tad čia plačiau apie jį nerašysime. Norime paminėti kitą sąjūdį, kuris labai garbina Mariją, brangina rožančių, populiarina Mėlynąją armiją. Visa tai yra labai gražu, bet būtų negera, jeigu šio sąjūdžio dalyviai nekreiptų daug dėmesio į Kristaus apreiškimą, į pagrindines tikėjimo tiesas, į Bažnyčios mokslą, o pripažintų tik tai, kas kada nors buvo nugirsta privačiuose apsireiškimuose, kartais net tokiuose, kurie nėra Bažnyčios pripažinti.

Kartais net viešai spaudoje skelbiama, kad dabartinis popiežius "masonų kardinolų" yra uždarytas kalėjime, kad sunkiai nusideda tie, kurie laiko mišias ne lotynų kalba ir ne "tridentinėmis" apeigomis, kad visai nepriima Komunijos tie, kurie ją ima į ranką ir tik paskui įsideda į burną. Tai yra nepaklusnumas Bažnyčiai, liguistos fantazijos klaidėjimai ir kažkas panašu į schizmą bei ereziją.

Nors jau "Laiškuose lietuviams" buvo šiek tiek rašyta apie Komunijos davimą į rankas, bet čia dar šį tą pridėsime ir paaiškinsime. Šv. Raštas sako, kad Kristus laimino duoną ir vyną ir davė savo mokiniams. Tie ėmė, valgė

Algirdo Grigaičio nuotrauka

ir gėrė. Be abejo, Kristus jiems davė į rankas, o ne tiesiai į burną. Paskui per ilgus amžius buvo taip daroma. Tik kai Bažnyčioje pradėjo atsirasti įvairių klaidingų aiškinimų, įvairių erezijų, kurios neigė, kad Komunijoje yra Kristaus Kūnas ir Kraujas, tada buvo pradėta ieškoti įvairių naujų pagarbos būdų Eucharistijai. Buvo draudžiama dažnai eiti Komunijos. Net vienuolynuose buvo įsakyta ją priimti tik vieną kartą per metus. Žmonės bijojo dažnai priimti Komuniją. Manė, kad tai bus pagarbos stoka. Jie garbino Švč. Sakramentą tik iš tolo, esantį tabernakulyje arba išstatytą monstrancijoje. Buvo paprastiems žmonėms uždrausta paliesti net tą indą, kuriame buvo laikoma Komunija. Kunigas, palietęs ostiją, turėjo laikyti suspaudęs tuos pirštus, kuriais lietė, ir nieko jais negalėjo liesti, kol jų nenusiplovė. Mes tikime, kad kiekvienoje pakonsekruotos duonos dalelėje yra Kristus, bet buvo pradėta manyti, kad Jis turi būti net ir mikroskopinėse dulkelėse, kurių niekas ne tik nevadintų duona, bet net ir nepastebėtų. Dėl to per mišias kunigas, norėdamas surinkti nuo altoriaus tas visas mikroskopines daleles, pradėdavo patena gramdyti korporalą. Ir ko jis ten prigramdydavo? Aišku, įvairių dulkių, krakmolo dalelyčių ir t.t. Dabar jau tokie dalykai nepraktikuojami. Ar tai reiškia, kad sumažėjo pagarba Eucharistijai? Visai ne. Toji pagarba turi būti reiškiamą ir yra reiškiamą, tik kitokiais natūralesniais ir ne taip keistais būdais.

Kai Pijus X leido net ir mažiems vaikams dažnai eiti Komunijos, tai daugelis tikinčiųjų labai apsidžiaugė, bet, be abejo, ir tada buvo tokių, kurie klausė: "Ar tai jau nereikalinga pagarba Eucharistijai? Ar jau galima imti Komuniją net ir kasdien?" Taip galėjo klausti tik tie, kurie nesuprato, ką reiškia priimti Komuniją.

Su ta pačia pagarba galima priimti Komuniją ir į ranką, ir į burną. Viena moteriškė teisingai kartą pasakė: "Argi mano burna yra būtina švaresnė negu mano ranka? Juk savo burną, savo liežuvį aš dažnai

keikiu, apkalbu kitus..." Ką nors imti į ranką yra visai natūralus būdas. Juk tik mažiems vaikučiams maistas dedamas tiesiai į burną. Taip pat ėmimas Komunijos į ranką ir pačiam įsidėjimas į burną yra daug higieniškesnis būdas. Pasitaiko daug žmonių, ypač senesnio amžiaus, kurie nemoka priimti Komunijos į burną. Kunigui artinant ostiją prie burnos, jie, lyg norėdami kunigui pagelbėti, griebia lūpomis ostiją, apseilindami kunigui pirštus. Ir tada tais seilėtais pirštais jis turi vėl kitiems duoti Komuniją. .. Žinoma, tie, kurie mokykloje ar per katekizmo pamokas yra išmokyti, kaip reikia tinkamai priimti į burną Komuniją, šių nesklandumų nedaro.

Bažnyčia, labai gerai žinodama, kad "papratimas yra antras prigimimas", neįsako visiems priimti Komuniją vienu ar kitu būdu — palieka laisvę. Jeigu kam labiau patinka ją priimti tiesiai į burną, tegul taip daro. Bet jeigu kas nori paimti į ranką ir pats įsidėti į burną, tai gali be jokių skrupulų daryti, nes Bažnyčia tai leidžia. Kritikuoti tuos, kurie vienaip ar kitaip daro, būtų nesutarimas su Bažnyčios noru, būtų nepaklusnumas Bažnyčios nurodymams.

Jeigu mes būtume protingesni ir nuolankesni, jeigu atsimintume, kad Bažnyčia ką nors keičia ar įsako ne lengvapėdiškai, bet po ilgo svarstymo ir galvojimo, tai tų visokių ginčų ir murmėjimų nebūtų. Sunku suprasti, kaip žmonės, kurie save laiko gerais katalikais, praktiškame savo gyvenime eina prieš Bažnyčios valią bei nuostatus.

- Šiuo metu yra 115 kardinolų, kurie gali balsuoti popiežiaus rinkimuose. Buvo daugiau, bet vieni jų mirė, kiti pasiekė 80 m. amžiaus, nuo kada kardinolas nebedalyvauja balsavimuose.

- Kard. Frantisek Tomasek pagaliau galėjo oficialiai paimti Prahos, Čekoslovakijoje, arkivyskupijos valdymą. Šis arkivyskupijos sostas buvo vakuojantis per 30 metų, nuo pat kard. J. Beran mirties. Išskilmėse dalyvavo arti 6.000 čekų.

Marija Saulaitė-Stankuvienė

BEETHOVENAS BONNOJE

Sunki geležis, tiksliai skrosdama
erdvę, ir dar sunkesnis, nes duslus
ir šaltas, sniegas įsiterpia
į aikštės kasdienę eigą,
atsistodami drąsiai
viduryje mūsų minčių,
aukščiau mūsų žvilgsnio
ir neišvengiamai arti.

Jeigu pasaulis pilkas
ankstyva šaltio rytą,
tai tu jam duodi formą,
sunkesnę už mūsų bundančius jausmus,
lengvesnę už mūsų žingsnį...
tai tu jam duodi garsą
baltų gaidų juodame tylos lape
ir mūsų kurčiame šeštadienį.

Praeiti lengva, bet užmiršti sunku,
nes kiekvienas esame truputį įsimylėjęs
į tave, baisesnį ir švelnesnį už mus,
kurie matome netoli ir girdime
tik tai ausų būgneliais ir norime
praeiti nepastebimai ir nestebėdami
pro tavo tylos sprogtantį
ir juodumu šviečiantį kolosą.

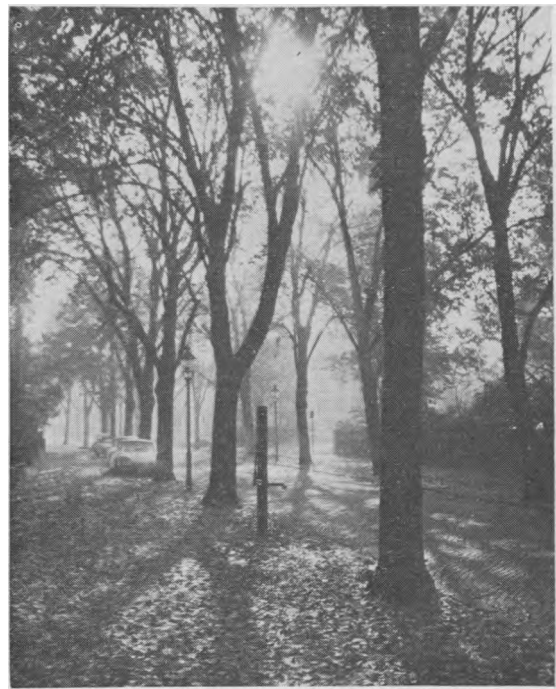
BERLYNO GATVĖ

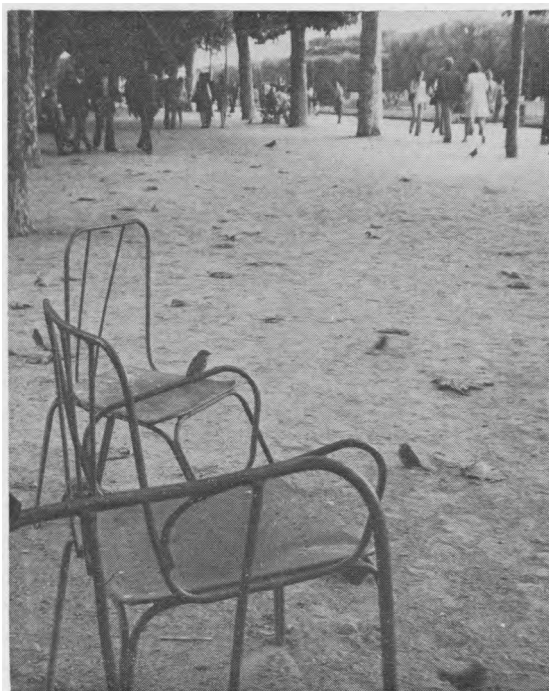
Būdavo neaišku, kur rytai,
kur vakarai, kur baigiasi
ir kur prasideda kryptis.

Bet čia išjungtas pasaulis
nustumtas kraštan
ir mažas gaublio taškas
padalintas į dalis,
į rytus ir vakarus,
lyg atsakas žmogaus svajonei
susiorientuoti visatoje
ir galų gale jaustis namie.

Apgaulingai mūras, stiklas, viela
priešinasi žemės judesiui
ir laisvei, klaidindami
žmogaus sielą
ir išjuokdami jo sapnus.

Tik saulė keičia žemę.
Saulė kopia iš rytų
į vakarus ar atbulai,
ištesdama ribas ir
tapdama pati žmogaus
sapnų rodykle,
jo tikrovės iššaukta
ir jį sugrąžinama spindesiu.

PARYŽIAUS FRAGMENTAS, KAIP SAKOMA

Jau įprastas
šalia manęs
tavo balsas ir šypsnyš.

Mes aplinkai savi,
nors išskirti
jai svetimu
minčių šešėliu.

Jau įprastai
nepaprastai
jauku
nematomai
stebėti.

*Šie trys eilėraščiai iliustruoti
Algio Stankaus-Saulaičio nuotraukomis.*

KOVOJANT SU PYKČIU – PAŽINTI SAVO EMOCIJAS

(„Laiškų lietuviams“ konkurse premijuotas straipsnis)

GRAŽINA KRIAUČIŪNIENĖ

Nors dolerio vertė vis krinta, tačiau bet kokiame Amerikos mieste galima užtikti vienokį ar kitokį banką. Bankas įvairiai žmonių naudojamas: vieni ten eina paskolos ieškoti, kiti — santaupas padėti. Pinigų gavimas ir paskolinimas bankui yra vienodai reikalingi. Jei visi žmonės pinigus iš banko atsiimtų, bankas subankrutuotų. Antra vertus, jei niekas iš banko neskolintų, tik dėtų, bankas taip pat neišsilaikytų. Tad bankai vilioja žmones pas juos taupyti, siūlydami įvairias dovanas, patogesnes sąlygas, bet taip pat siūlo paskolą įvairioms pramonėms su įvairiais palengvinimais. Tėvai taip pat jau nuo mažens moko vaikus taupyti centus — krauti į stiklinį paršiuką, o ne į krautuvinininko kišenę.

Panaši sistema randama ir žmogaus emocinėje santvarkoje. Vietoj centų čia

kraunama meilė, užuojauta, padėka, pyktis, pagieža, baimė ir t.t. Norint sveikai augti, reikia šį "banką" taip pat kontroliuoti, būtent: kiek įdedi, tiek ir išimi. Asmuo, priverstas vis duoti, pats nieko negaudamas, ilgainiui subankrutuos. Taip pat asmuo, kuris vis krauna "santaupas" į banką, nieko neduodamas kitiems, geriausiu atveju tampa pirmos eilės egoistu, o blogiausiu — išvysto depresiją iki savižudybės. Panašiai galima apibrėžti ir vaikų auklėjimo ekstremus — vieniems duodama visiška valia, kiti visą laiką kontroliuojami ir varžomi. Abu auklėjimo metodai vaikams vienodai kenksmingi.

Bandant rasti sveiką pusiausvyrą emocinėje srityje, pirmiausia reikia atsižvelgti į tai, kaip žiūrima į skirtingas emocijas mūsų gyvenamoje kultūroje. Pirmiausia greit

galima pastebėti, kad skirtingos emocijos vadinamos geromis arba blogomis. Meilė, altruizmas, dėkingumas, nuolankumas visuomet yra labai pageidaujamos, geros dorybės, o pyktis, pavydas, kerštas, pagieža yra laikoma blogomis. Dažnai girdimi tokie pasakymai: "pyktis grožiui kenkia", "išauklėti taip nesielt", "nesielk kaip laukinis". Tokie pasakymai nuo ankstyvų dienų pabrėžia nepriimtino elgesio dėsnius. Taip vaikai nuo mažens mokomi "emocinės banko sistemos", neatsižvelgiant, kad neišbalansavus visų emocijų "taupymo-išlaidų" sistemos, gaunami labai žalingi rezultatai. Pvz. per paskutiniuosius kelerius metus pasirodė studijų, bandančių patikrinti, ar emocinė sveikata ir vėžio liga turi ką nors bendra. Lawrence LeShan ("You Can Fight for Your Life: Emotional Factors in the Causation of Cancer") cituoja tris emocinius aspektus, žymiai dažniau pasitaikančius vėžio ligoniuose. Nors ši studija buvo daug kritikuojama, nes per mažai ligonių buvo tikrinta, tačiau atsirado ir kitų panašių studijų, kurios pripažįsta, kad ilgesnis emocinis įtempimas gali sukelti vėžį.

Kodėl meilė laikoma labai kilnia emocija, o pyktis bloga? Konkrečiau atsižvelgus į šių jausmų išreiškimo rezultatus, kartais randamas mažas skirtumas. Statistika rodo, kad daugumas žmogžudžių savo vaikystėje nesijautė mylimi savo tėvų. Tad jų duodama meilė kitiems nebuvo gražinta. Ilgainiui ši meilė išsivystė į neapykantą visai žmoniškai, ir toks asmuo, paėmęs šautuvą, iškelia visiems keršyti.

Kitą šios padėties ekstremą autorius paillustuoja Lizos istorija. Pirmą kartą pamatęs Lizą, jis manė, kad tai nesubrendusi septyniolikmetė. Ji bandė nusižudyti ir iš ligoninės buvo atsiųsta į protinės sveikatos centrą. Terapijai pasibaigus ir patikrinus Lizos kartoteką, paaiškėjo, kad ši mergaitė yra 37 metų moteris. Jos emocinis brendimas bei gyvenimo pažinimas buvo smarkiai motinos suvaržytas, nes nuo mažens ji buvo liguista, ir motina ją labai mylėjo bei saugojo nuo bet kokio nuovargio. Per visą savo gyvenimą ji nebuvo baigusi nė vieno

pradėto darbo, pvz. mokyklos, siuvinėjimo, knygos skaitymo ir pan. Motina, pastebėjusi mažiausią dukters nuovargį, viską iš jos atimdavo ir pati pabaigdavo. Ilgainiui Liza jautė kad kažin kas negerai, tačiau negalėdama nuspręsti, ką ir kaip tvarkyti, nutarė nusižudyti. Terapijos grupėje ilgainiui ji pajėgė savo sutvinkusias emocijas (ypač pyktį prieš motiną) išvėdinti ir tolimesnį gyvenimą savarankiškai tvarkyti. Taigi galima teigti, kad meilės pareiškimas ne visuomet neša geidžiamus vaisius.

Tęsiant šią mintį, natūraliai vystosi klausimas, ar pyktis gali būti geidžiama emocija. Atsimenu, mokykloje vienuolė, mums kalbėdama apie septynias didžiąsias nuodėmes, pabrėždavo ir piktumą kaip negeidžiamą ir nuodėmingą, skubiai paaiškindama, kad Kristaus pyktis, Šv. Rašte paminėtas, buvo "šventas pyktis". Ji sudarydavo iliuziją, kad tik Dievas gali pykti nenusidėdamas. Čia kyla kontroversinis klausimas: ar Kristus, su bizūnu varydamas pirklis iš bažnyčios, pyko kaip Dievas, ar kaip žmogus? Teigiu, kad Kristaus čia parodytas pyktis buvo žmogaus, o ne Dievo emocija. Kristus savo gyvenimu mus norėjo pamokyti, kaip gyventi, siekiant Dangaus karalystės. Jis savo gyvenimu mums parodė visas Dievo duotas emocijas žmogui: meilę, paklusnumą, nuolankumą, atjautimą, atleidimą, baimę, o taip pat ir pyktį. Žodžiu – naudojo pilną Dievo žmogui suteiktą emocijų skalę. Tad matyti, kad visos emocijos yra vienodos. Jų vertė kinta tik tada, kai jos esti tinkamai naudojamos ar piktnaudžiamos.

Pyktis turi ir pozityvių savybių. Kai būna tinkamai išreikštas, gali žmones suartinti, ugdyti meilę. Pradžioje tai atrodo paradoksiška, bet mėginkime truputį į tai įsigilinti. Ar kada nors žmogus supyksta ant tokio asmens, kurio nemylė, kurio nuomonė jam nesvarbi, kuriuo visai nesirūpina? Kodėl daugiausia pykčio randama intymiuose šeimos rateliuose bei artimų žmonių tarpe? Tikras pyktis dažniausiai kyla iš meilės, iš susirūpinimo. Pajėgiant tokį pyktį tinkamai išreikšti, nesklaidumai panaikinami, ir

meilė toliau klesti. Deja, retas žmogus, nuo mažens išdresiruotas "nesiraukyti", "nepykti", "mandagiai elgtis", pajėgia tinkamai su savo pykčiu susidoroti. Manau, ne vienas pažįsta žmonių, kurie visad geros nuotaikos, linksmi, visiems pasakoja, kaip viskas gerai, niekad nepyksta. Bet kaip dažnai tokie žmonės turi visokių sveikatos problemų! Galima trumpai apžvelgti, kokie rezultatai gaunami "nepykstant".

Kaip centas po cento banke auga santaupos, taip užgniaužti jausmai pildo emocijų banką. Ilgainiui šios emocijos prasiveržia vienokiu ar kitokiu būdu. (Sakoma, kad konvertitai ar vėliau gyvenime pažinę Dievą žmonės karščiau savo tikėjimą praktikuoja. Jie pagaliau randa, kur savo "sutaupyta" meilė išreikšti).

Sutaupytas pyktis taip pat ilgainiui prasiveržia pasyviai arba aktyviai. Pasyvus pykčio prasiveržimas pasireiškia įvairiomis odos ligomis, nemiga, nuolatinio persivalgymu, alkoholio piktnaudojimu bei kitų "dilginimu". Manau, ne vienas gydytojas sutiko ligonių, kuriems įvairūs vaistai nepadėjo odos išbėrimų ar kitokių ligų pagydyti. Šie ligoniai visad buvo malonūs, kantriai kentėjo savo nedalią, jokio pikto žodžio apie nieką nepratarė. Pagaliau gydytojas gali įtarti emocinę problemą ir tokius ligonius nusiųsti pas psichiatrą. Kartais terapija gali užtrukti gana ilgai, kol tokie ligoniai išdrįsta savo pykčio santaupas išlieti. Šie žmonės nuo mažens bando išlaikyti "malonius", "mandagus" žmogaus išvaizdą, niekad nepykdami, visad šypsodamiesi, tad jiems ypatingai sunku šį vaizdą pakeisti, pasirodant, kad turi visokias "blogas" emocijas, kaip ir kiti. Valgio bei alkoholio piktnaudotojai bando savo pyktį praryti, užslopinti, tuo žalodami ne tik savo emociją, bet ir fizinę sveikatą. Truputį kitaip veikia "diligintojai". Šie, prisitaukę gerą lobį pykčio, po truputį šiuos nuodus įvairiai barsto. Prisiminkim, kad šiems žmonėms bet koks pykčio išreiškimas yra labai nepriimtinas, tad jie užsimaskuoja jiems primtinu "kultūringu" elgesiu. Daug pykčio išbarstoma per įvairius susiėjimus, pasako-

jant gandus arba "kultūringai" kalbant, sakant "šventą teisybę". Šie "tiesos" skleidėjai visuomet išknisa ką nors blogo ir savaip apdailinę šmeižia kitus, o paskui akis išpūtę stebisi, kaip anie drįso užsigauti, nemokėjo "teisybės" priimti. Tokių pavyzdžių tiek apstu visuomeniniame gyvenime, nekalbant jau apie asmeniškų santykių, kad neapsimoka jų net beminėti.

Subtilesni pykčio barstytojai, taip pat norėdami išlaikyti savo malonų veidą, piktumą išgyvena per kitus, t.y. kitus sukiršindami, ir per iškilusius ginčus, pyktį, muštynes dalį savo nuodų nukrato. (Geriausias toks pavyzdys randamas Agatha Christie knygoje "Curtain"). Kitas subtilus pykčio liejimas neretai pasitaiko tėvų-vaikų santykiuose. Pvz. tėvai vaikams primeta, kad "pasenau, jau nebereikalingas", kitiems skundžiasi, kad vaikai juos apleido, kai "aš visą gyvenimą dėl jų gyvenau, aukojau, sunkiai dirbau", ir, taip užkrovę vaikams kaltės jausmą, dar prideda: "Beliko man tik mirtis, tada ir tau bus lengviau gyventi". Prieš pradedant ginčytis šio pavyzdžio tikslumu, pagalvokime, kodėl vieni vaikai savo tėvus mielai ir dažnai lanko, o kiti tokios viešnagės iš tolo kratosi.

Aktyvus sutaupyto pykčio nuodų prasiveržimas taip pat dažnai sutinkamas. Šie žmonės sutaupyto pyktį išlieja netinkamom progom arba be saiko. Toks asmuo ilgiau ar trumpiau kentės ir pyktį taupys, kol pagaliau dėl kokio mažmožio prasiverš. Žodžiu — iš patrankos musė šaus. Pvz. vienoje vasaros stovykloje pastebėjau, kad mano geras pažįstamas jau kelinta diena labai piktas. Stovyklos pabaigoje buvo suvažiavimas. Pirmininkas pradėjo iškilmingą posėdį, kviesdamas prezidiumą. Tas mano pažįstamas garsiai pastebėjo: "Nors ir labai liberalūs tapom, vis tik reikėtų maldą sukalbėti!" Kadangi pirmininkas ne iš liberalizmo, o tik iš skubotumo maldą pražiopsojo, tai toji pastaba buvo ne vietoj.

Kiti taupys pyktį, kol pasitaikys tinkama proga, ir tada atsilygins "už visą gyvenimą". Čia prisimenu kitą įvykį. Berniukų bendrabuty vienas gimnazistas planavo

tapti kunigu ir bandė būti "šventu". Šis jo elgesys gal kiek erzino kitus, tad jis buvo kitų šiek tiek persekiojamas. Kilo įtampa: ar šiam jaunuoliui pirma pritrūks kantrybės, ar draugams nusibos jį erzinti. Viena vėlyvą vakarą draugai jam sugalvojo naują pokštą. Kadangi jis vėlavo grįžti, jie lovą užkėlė ant rūbinės ir, šviesas užgesinę, sugulė. Grįžęs jaunuolis tamsoje ieško savo lovos, bet neranda nė vienos tuščios. Pagaliau uždegė šviesą ir išvydo lovą ant rūbinės viršaus. Pasibaigė jo kantrybė ir, paėmęs lovą, sviedė į artimiausiai gulintį. Žinoma, pyktis tuoj virto išgaščiu, ar ano nesužeidęs. Laimei, ne. Šis jaunuolis vėliau tapo pavyzdingu kunigu, tačiau per savo pamokslus vis pamini žmonėms savyje valdyti blogus jausmus, ypač pyktį. Čia noriu pastebėti, kad žmogus, mokąs su savo pykčiu tvarkytis, nėra piktas žmogus. Anaipatol. Toks žmogus bus giedrios nuotaikos, nes jis save pažįsta ir moka su visais savo jausmais tvarkytis ir, pykčiui kilus, mokės jį tinkamai suvaldyti. Antra vertus, piktas žmogus, kuris daug šaukia, daužosi, kaip tik yra pritvinkęs pykčio, akiai bandęs šią įtampą atleisti bet kokia pasitaikiusia priemone, kai tuo tarpu jo emocijų banke toliau auga pykčio procentai.

Tad kaip matome, ne visų rūšių taupymas naudingas. Sukrautas pyktis reiškiasi pagieža, pavydu, kerštu, nekalbant jau apie savosios sveikatos naikinimą. Tačiau įsidėmėtina, kad ne kiekvienas asmuo vienodai atsakingas už savo pyktį. Dr. Lendon H. Smith ("Improving Your Child's Behavior Chemistry") iškelia du įdomius faktus. *Pirma*. Iš protėvių paveldėta kiekvieno nervinė sistema skirtingai reaguoja į aplinkos įjaujinimus (stimuli") ir nevienodai pajėgia nereikalingus išfiltruoti. (Jautriausios sistemos randamos mėlynakių-blondinių tarpe). *Antra*. Drastiškai pakilus cukraus bei įvairaus krakmolo naudojimui šiame šimtmetyje, ne tik suaugusieji (apie 10 milijonų Amerikoje), bet ir vaikai išvysto žemo kraujot cukraus sindromą ("hypoglycemia"). Tokiems ligoniams užvalgius cukraus, elgesį kontroliuojanti smegenų dalis ("cerebral

cortex) negauna maisto, ir elgesį perima vadinamoji "gyvulinė" smegenų dalis (limbic brain"). Rezultatas būna toks, kad vaikas ar suaugęs praranda jausminę kontrolę ir negatyviai lieja savo erzelių, nekreipdamas dėmesio į savo elgesio rezultatus.

Iki šiol daugiau kalbėjome apie pyktį kaip emociją, bet pyktis taip pat yra emocinė reakcija kai kurių rūšių nerviniam įtempimui, kylančiam iš provokacijos. Į tai žmogaus fizinė sistema reaguoja pakilusiu krauju spaudimu bei muskulų įtempimu. Supykęs žmogus greičiau praranda kantrybę, impulsyviau elgiasi. Pyktis taip pat žmogui duoda jėgų ir atkaklumo. Bandant dorois su šios rūšies pykčiu, reikia išmokti išnaudoti šio piktumo pozityvius aspektus ir sumažinti negatyvius.

Raymond W. Novaco šiuos aspektus skirsto į 4 grupes. *Pirma*. Pyktis sutelkia energiją, mobilizuoja visas kūno pajėgas apsigynimui ir suteikia atsparos sunkiam darbui baigti. Taip pat padeda tvarkytis su iškilusiais konfliktais. Iš negatyviosios pusės, pyktis sumaišo mintis bei elgesį. Supykus sunkiau blaiviai galvoti ir atrinkti galimybes. Elgesys tampa impulsyvesnis, neatsižvelgiant į rezultatus.

Antra. Pyktis padeda išreikšti savo jausmus bei įtampą. Konstruktyvus pykčio išreikšimas išriša konfliktus. Pyktis žalojančiai reiškiasi save ginant, kai tam nėra jokio reikalo. Pvz. užgautas žmogus pyksta, gindamas savo puikybę, nes lengviau būti supykusiam negu nervingai įsitempusiam. Žodžiu — kartais pykstama save apginti nuo nemalonaus jausmo ("feeling hurt").

Trečia. Pyktis, kaip ir kiti jausmai, suteikia informacijas apie žmones bei aplinką, atkreipia dėmesį, kad esamomis sąlygomis vyksta kažkas grasinančio ar intriguojančio, ir laikas pradėti tvarkytis. Deja, agresija yra glaudžiai susijusi su pykčiu. Supykęs žmogus kartais savo pyktį lieja agresija — supykus norima jausmus atleisti ant pirmo pasitaikiusio žmogaus ar objekto. Pvz., gavus blogą žinią, šaukti ant žmonos ar stalą spirti.

Ketvirta. Pyktis pajėgia kontroliuoti su-

sidariusias sąlygas. Matant, kad padėtis slysta iš rankų, pyktis padeda save atstatyti kontrolės vieton. Bet kartais būna ir tokios padėties išnaudojimas. Kartais žmogus tyčia bando atrodyti piktas, nes nori, kad kiti jį matytų agresyvų, kontroliuojantį padėtį.

Tad norint pyktį pozityviai išnaudoti, pirmiausia reikia save bei savo jausmus gerai pažinti ir pačiam pastebėti, kokios sąlygos kokius jausmus gimdo. Pyktis dažniausiai kyla, pajutus savo planų bei vilčių žlugimą, suerzinimą, išnaudojimą ir neteisybę. Taip pat po ilgesnio įtempimo, fizinio nuovargio, nepasisekimų žmogus greičiau susierzina. Vengiant tokių sąlygų, galima išvengti ir daug piktumo. Pyktį galima kontroliuoti, pažįstant ir pripažįstant savo bei kitų jausmus ir mokant išnaudoti pozityvius pykčio aspektus. Žinoma, geras humoras ir tikro atlaidumo praktikavimas taip pat gali daug padėti. Fizinio požiūriu, ilgesnis fizinis įtempimas turi būti pašalintas turimomis priemonėmis (pvz. karšta vonia ar muskulų atleidimu), nes neįmanoma pykti, kai muskulai yra atsileidę.

Pykčio, kaip priimtinos emocijos, pripažinimas labai reikalingas, norint bet kurias emocijas sveikai pajusti. Dr. Theodore Isaac Rubin taip rašo: "Aš tikiu, kad arba tu jauti visus savo jausmus, arba ilgai nei vieno. Negali pasirinkti, kuriuos jausmus jausi, kuriuos ne. Žmonės bando tai daryti, kad galėtų pripažinti tik tuos jausmus, kurie tinka prie jų susigalvoto savęs vaizdo". Deja, ilgai taip nesiseka. Užgniaužtas pyktis banke auga su procentais, kol pasireiškia vienokia ar kitokia forma. Emociniu atžvilgiu toks užgniaužimas taip pat daug kainuoja, nes žmogus, kuris paneigia pyktį, paneigia ir tikrą meilę. Meilė reikalauja pilno žmogaus, ne tokio, kuris tik pasirinktą rolę vaidina. Taip pat, eikvojant energiją pykčiui paneigti, per daug sunaudojama energijos, kuri priklauso kitų jausmų išreiškimui. Ilgainiui visa emocinė energija reikalinga šiam pykčiui užgniaužti ir jos nelieka kitoms emocijoms išreikšti. Ilgainiui toks žmogus nebejaucia jokių emocijų.

SEKMADIENIO MIŠIŲ LANKYMAS

J. VENCKUS, S.J.

Visi pastebėjo ir visi mato, kad paskutiniu dešimtmečiu žmonės rečiau sekmadieniais beina į bažnyčią, visiškai nekalbant apieėjimą į bažnyčią paprastomis dienomis. Visgi Bažnyčia nieko nepakeitė šitoje srityje, pareiga pasilieka tokia pat, kaip ir visados. Įsakymas yra aiškus. Jeigu žmogus nebūtų egoistas, linkęs į tingumą, į nerangumą ypač religinių pareigų požiūriu, jeigu visados mokėtų nusigalėti ir daryti gerus darbus, mylėti Dievą ir artimą, gal tokio įsakymo ir nereikėtų: žmonės patys su mielu noru, laisva valia būtų geri ir džiugiai eitų į bažnyčią sekmadieniais bei keliomis kitomis įsakytomis šventėmis. Bet, imant žmones tokius, kokie jie paprastai yra, reikia įsakyti, vadinasi įpareigoti. Ką reiškia pareiga? Ji reiškia, kad žmogus jaučiasi atsakingas už savo sekmadienio Mišias. Jeigu jis to nepadaro, tai sąžinė turi jam sakyti, kad didesnę ar mažesnę klaidą padarė, žiūrint į aplinkybes. Kiekvienas įsakymas neša su savimi sankciją, tai yra, tam tikrą bausmę už įsakymo nevykdymą.

Yra skirtumas tarp pasaulinės ir bažnytinės valdžios sankcijų. Pasaulinė valdžia duoda įsakymą nestatyti automobilio ne vietoje. Jeigu pastatei, gavai "tikėtą". Ji nežiūri, ar tu keiksi ją, ar ne; jeigu čia nepaklausysi, nuveš automobilį, bus dar prasciau. Bažnyčios sankcijos yra kitokios: jos turi būti vykdomos pedagogiškai.

KOKIOS YRA SANKCIJOS AR BAUSMĖS UŽ MIŠIŲ NEKLAUSYMĄ?

Jeigu būdamas katalikas, galėdamas neisi į bažnyčią, tai turėsi tarp katalikų prastą vardą, būsi vadinamas "prastas katalikas", "nepraktikuojantis katalikas". Bažnyčiai darysi didelę negarbę. Angliškai dažnai sakoma: "Don't disgrace your

Tad norint sveikai tvarkytis su pykčiu, reikia savo emocijas pažinti ir išmokti savo jausmų sąskaitą balansuoti, o ne sąskaitas su kitais suvedinėti.

Church". Iš tikrųjų nekatalikai, protestantai yra įsitikinę, kad katalikai klauso savo Bažnyčios ir labiau lanko bažnyčią. Bet jeigu vis daugiau ir daugiau atsiranda katalikų tarpe, kurie neina į bažnyčią, tai pradeda sakyti, kad ir katalikai yra "žmogiški", kad yra nė kiek negeresni už kitus, ir pas juos nėra kitaip: ir pas juos vyksta abortai, priešvedybinis santykiavimas. Iš tiesų, jeigu koks nors katalikas nebeina sekmadieniais į bažnyčią, jis ir pasidaro kaip visi kiti, gal kartais prastesnis. Senieji romėnai turėjo posakį: *Corruptio optimi pessima est*. Jeigu buvęs geras katalikas sugenda, pasidaro net už pagonį prastesnis.

Bažnyčios įsakymai turi tą ypatybę, kad jie yra Kristaus įsakymai. Kas Bažnyčios neklauso, tas jau paties Dievo nebeklauso. Bažnyčia yra Motina. Yra toks priežodis: Kas savo motinos neklauso, tai nerasi pasaulyje tokio teismo, kuris jį išteisintų.

KAS SEKMADIENIAIS NEINA Į BAŽNYČIA, TAS JA NIEKINA

Jo klaida yra daug gilesnė, jis išsiskiria iš Bažnyčios, nebelaikia iš jos nė jokių patarnavimų, nebent kokių kunigo maldų prie jo lavono, prie karsto. Visiškai be nieko laidoti giminėms gėda. Kristus yra pasakęs apaštalams: "Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina, mane niekina. O kas mane niekina, niekina tą, kuris yra mane siuntęs (Lk 10,13).

NĖJIMAS Į MIŠIAS REIŠKIA TIKĖJIMO STOKĄ

Jeigu sekmadieniais neini į bažnyčią, tai nieko iš tikėjimo nebegauni. Nuėjęs į bažnyčią, viską turi. Matai — kunigas sėdi klausykloje, tai visiškai lengva ten nueiti; per Mišias yra Komunija, tuojau stoji į eilę ir turi patį Dievą savo širdyje: tuojau jautiesi kitaip ir esi kitoks. Kunigas įlipa į sakyklą ar prieina prie pulpito, daug ką praneša: kas įvyko Dievo tautoje, kas vedė, kas susirgo, kas mirė — tuojau visi pasimeldžia. Gal tokiu pat atveju tavo ir mano pavardę praneš. Niekas nesako, kad pamokslai yra iškalbos ir minties gilumo šedevrai, bet vis tiek yra šis tas naudinga

mūsų dvasios gyvenimui pasakyta, ypač jeigu klausaisi. Tad tikras tikėjimas Dievu mus įpareigoja ir ragina nueiti į šventąsias Mišias sekmadieniais. Jeigu gyvenime sekmadieniais mielai nueidavai į bažnyčią, tada senatvėje laiko turėdamas ir kasdien mielai Mišias išklausysi. Vaižgantas sakydavo savo vaizdžiuose pamoksluose: "Mieilieji klausytojai, laikykitės tikėjimo, kaip girtas tvoros".

KAIP ŽMONĖS TEISINASI NEIDAMI Į MIŠIAS?

Yra tokių prastų katalikų, kurie daug ko nevertina. Sakoma: prasčiausias kąsnelis — elgetai, menkiausias skatikelis — bažnyčiai, durniausias vaikelis — Dievui, t.y. leisti į kunigus. Tikras katalikas dažnai pagalvos: "Pirmiau ieškokite Dievo karalystės, o visa kita bus jums pridėta (Lk 12,31).

Yra žmonių, kurie teisinasi neturį šventadieniškų rūbų, esą neturtingi. Į tą grupę įeina visokie "bumai", labai apsileidusios mergaitės.

Yra moterų, kurios dėl kuklumo, būdamos nėščios, droviasi eiti į bažnyčią, ypač jeigu nėštumas yra labai pažengęs. Priešingai, jos gali didžiuliotis, nes nešioja būsimus bažnyčios lankytojus ir tikinčiuosius.

Daug katalikų nebeina į bažnyčią, nes visokie garsūs evangelistai per savo pamokslus juos atkalba: "Priimk Kristų (accept the Christ), ir tau visos nuodėmės bus atleistos. Kaip viskas lengva: nereikia eiti į bažnyčią, nereikia klausyti Mišių, priimti sakramentų.

DRAUGYSTĖ SU DIEVU

Po II Vatikano susirinkimo kai kuriose vietose paplito mintis, kad Bažnyčia negali versti žmonių sekmadieniais Mišių klausyti, todėl nėra pareigos. Girdėjau lietuvius besiskundžiant, kad išleido į katalikišką kolegiją vaikus, kurie gražiai lankydavo Mišias, bet sugrįžę iš kolegijos jau nebelankydavo. Mamytė paklausė, kodėl nebeina. Berniukai atsakė, kad, girdi, nėra pareigos. Kolegijoje studentų dvasios vadovai taip pasakė. Bet mes tikrai tikime, kad tai negalėjo būti katalikiškos kolegijos vadovy-

bės mintis. Arkivyskupas Bernardin nurodo, kad katalikas, apleisdamas sekmadieniais Eucharistiją, kuri yra brangiausia katalikui, nustoja draugystės su Kristumi. Draugystė su Dievu yra didžiausias žmogaus turtas. Būdamas draugas Dievui, būsi draugas ir žmonėms, visados turėsi savo artimui šviesų veidą, malonią šypseną, šiltą rankos paspaudimą ir meilų akių žvilgsnį. Tai jau labai atitinka II Vatikano susirinkimo dvasią: ten sakoma, kad didžiausia mūsų nuodėmė yra nemylėti artimo ir didžiausia yda

— nemokėti sugyventi su žmonėmis; šitoje srityje labiau reikėtų apsiskųsti ir klausykoje. Reikia mylėti ne tik tuos, kurie mums patinka, bet rimtai stengtis mylėti ir tuos, kurie mums nepatinka, melstis už juos.

Vienas klausimas pradžioje labai stebina. Kokio tikėjimo ar kokios Bažnyčios nariai mažiausiai tuokiasi bažnyčioje? Paprastai niekas nepagalvoja, kad tai yra Kat. Bažnyčioje. Iš tiesų pas mus ne tik katalikai, bet visi, kurie krikščioniškai bet kokioje religijoje buvo vedę, tebegyvenant antrai pusei, negali tuoktis. Jeigu tuokiasi, turi pereiti į kitą religiją. Taigi mes turime daugiausia, kurie dėl moterystės problemų pasitraukė nuo Kat. Bažnyčios. Jų dabar yra daug, ir daugelis tikrai norėtų susitakinti. Tokie per rekolekcijas ar misijas ateina į klausyklą. Reikia sakyti, kad atsiskirtų. Kartais tikrai sunku, nes moteris pasakys, kad ji negali išeiti, nes turi kartu namus, visą turtą, pensiją, ji ekonomiškai negali viena gyventi. Galima patarti, kad rimtai susirgęs kviestųsi kunigą: tokiu atveju Bažnyčia viską gali padaryti, kad žmogus sutvarkytų savo sąžinę. Kartais kunigas gali leisti eiti prie sakramentų, jeigu abu sutinka gyventi kaip brolis ir sesuo, tik, žinoma, ne savo parapijoje, kur žmonės žino, kad moterystė netvarkoje, bet Dievas žino, kad gyvena be nuodėmės. Jeigu žmonės yra senyvi, jie su mielu noru sutinka gyventi kaip brolis ir sesuo. Vis tiek žmonėms rūpi gyventi be nuodėmės ir nueiti į dangų.

Bendra išvada yra tokia. Kiekvienas katalikas turi lankyti savo bažnyčią sekma-

dieniais ir klausyti šv. Mišių. Jeigu kartais ir nusikalsta. Bažnyčia motiniškai atleis, o jeigu turi moterystės problemų, padės išrišti, tik nepasitrauk ir neapleisk jos, bet taip pat būk pasiruošęs klusniai ir nuolankiai aukotis.

Šv. Mišių klausymas sekmadieniais ir įsakytomis dienomis yra pati pagrindinė kataliko pareiga, kurią turi atlikti visada, kada tik gali ir neturi lengvai iš šitos pareigos išsikalbėti.

KURIUO KELIU PASUKTI Į KŪRYBINGĄ IR VIENINGĄ DARBĄ?

BRONIUS KROKYS

Tik daugiau kaip po 30 metų supratome, kad žmogus, palikdamas savo tėvynę, neišvengiamai išstato save šioms galimybėms: 1. Kad jis paliks tik su saujele tų, kurie liks ištikimi savajai tautai. 2. Kad jo vaikai bus labai abejingi jo tėviškės ir tautos jausmams. (Jie turės naują tėviškę ir bus pusiaukelėje tarp dviejų tautų; labai aišku, katra artimesnė — kurioje gyvena). 3. Kad jo vaikai sukurs mišrias šeimas ir per kartų kartas žus savajai tautai, jei jon negrįš. 4. Kad svetur gyvendamas jis matys aplink save mirštančią, be atgimimo tautą, ir jei pats ją mylės — daug kentės. 5. Kad kentės ir jo vaikai, jei jie savo seną tėvynę mylės, nes jie žvelgs tėvo akimis. Mūsų atveju tėvynė ir tauta — Lietuva.

Bet kas turėjo laiko galvoti apie tai, traukdamasis nuo raudonojo maro, nuo mirties? Galvojome su kūdikiais išvažiuoti ir su vaikais grįžti, jauni išvažiuoti ir jauni grįžti savo tėvams. Traukėmės nuo dedamo vergijos jungo ir tikėjomės grįžti, kai dings jo grėsmė. O tūkstančiai nuginkluotos Lietuvos Rinktinės (gen. Plechavičiaus) savanorių, patriotų buvo prievarta vokiečių išvežti darbams. (Laimei?!) Tuo neturėjo progos stoti į Miško Brolių eiles ir sulaukti jų skaudaus, skaudaus likimo. (Autorius yra vienas iš tokių).

O dabar, kai mūsų emigracinis gyvenimas visa srove teka, kai politinėse, kultūrinėse, socialinėse ir jaunimo audrose susiūbuojame ir mes, kai laikas ir gyvenimas lekia, rodos, greičiau nei anksčiau, klausime save: "Kuriuo keliu pasukti?" Lyg susimąstę pervertintume turimas vertybes ir svarstytume, ar jos iš tikrųjų dar vertybės. Iš tikrųjų į tą klausimą, kur pasukti, nelengva atsakyti. Kuriuo keliu ar keliais, nes mūsų daug yra ir ne visi norime tais pačiais eiti. Galėtume eiti visais keliais, tik kad visi susitiktume viename Lietuvos ir Lietuvos meilės kelyje...

Bet kam toks klausimas: "Kur pasukti?" Ar todėl, kad dabar tokia mada daryti viską kitaip, negu yra, pavyzdžiui, vietoj trumpų plaukų — ilgi, vietoj lygių kelnų — margos, vietoj vargonų — gitara?... Ar jau eidami sustojome ir nebežinome, kur eiti? Gal tai tinka jaunimui, kuris lyg kelyje grupuotųsi ir klaustų vienas kitą: "Ar eiti tėvų keliais?"

Aš manau, kad mes einame Amerikos lietuvio keliu, ir juo eikime! Tai garbingas, neįkainuojamomis vertybėmis, deimantais išpuoštas kelias, ir jį pristačius pasauliui įvertinti, visas kilnūs pasaulis jį pagirtų, išskyrus rusų komunistų partiją. Tie tai jau labai papeiktų mūsų pasirinktą kelią, nes viską darome priešingai, negu jie siekia. Jie nori Lietuvą pavergti, mes siekiame jai laisvės...

Štai keletas Amerikos lietuvių kelio puošmenų.

Baigiantis I Pasauliniam karui, Amerikos lietuvių seimai, reikalaujantys Lietuvai atstatyti nepriklausomybę. Milijonai dolerių aukų Lietuvai atsistatant. Reikalavimas, kad Amerikos valdžia pripažintų Lietuvą *de jure*. Protestai prieš rusų komunistų ir vokiečių nacių okupacijas. O dabar nuolatinės pastangos atgauti Lietuvai laisvę.

Altos veikla, Vliko, Amerikos Liet. Bendruomenės darbai. Balfo šalpa, lietuviškos parapijos, mūsų dainų, tautinių šokių ir jaunimo šventės. Mūsų lituanistinės mokyklos, radijo valandos ir spauda lietuvių bei anglų kalbomis. Privati kūryba, mokslo

darbai ir menas Amerikos kultūriniame gyvenime. O tokie anksčiau puošę Amerikos Lietuvos kelią Dariaus ir Girėno, lakūno Vaitkaus žygiai. Laisvės varpas su įrašu "O skambink per amžius vaikams Lietuvos: tas laisvės nevertas, kas negina jos". Ar aukso kardas, kaip dovana Lietuvos kariuomenės vadui, neįaudina mūsų, nesulaiko kvapo lituanistinės mokyklos mokiniui, kai jam papasakoji? Todėl norėčiau paklausti: Ar iš šio kelio reikia kur sukti? Kažin kur reiktų pasukti?

Kaip patriotiškai Amerikos lietuviai, su-tiksime, kad tas Amerikos Lietuvos kelias yra puikus! Ypač žavinga jo kryptis — į Lietuvos Laisvę... Tačiau budėkime, ypač vyresnieji, kad tame kelyje mažiau atsirastų aštrių duobių, tiesiog pavojingų skylių, pro kurias iškristų kiekvienas mums brangus lietuvis. O nelygumų jau atsiranda. (Tai natūralu: keliai vis išsidėvi). Tokie nelygumai yra mūsų nykstančios ir tuštėjančios parapijos, ne visą jaunimą apimančios lituanistinės mokyklos, ypač perdidelis nuošimtis kuriamų mišrių šeimų, mūsų pačių jau toks be laiko susnūdimas...

APIE DARBUS IR KRYPTĮ AMERIKOS LIETUVIO VIEŠKELYJE

Visų pirma turėtume įsisąmoninti, kad esame Amerikos lietuviai o ne Lietuvos! Lietuvos lietuviai yra Lietuvoje, ir mes galime pasidaryti Lietuvos lietuviais tik grįždami į Lietuvą. Amerikos lietuviais mes pasidarėme, kai įvažiavome į Ameriką. Daugelis esame ir Amerikos piliečiai. Ir Lietuvoje mus vadina Amerikos lietuviais, myli mus ir laukia iš mūsų didžiųjų darbų priėiti ten ir dirbti, kur jie neturi galimybės priėiti. Taigi kaip tremtiniai, pabėgėliai ar emigrantai, mes ir mūsų būsimos kartos esame atviri galimybėms, kurias išvardijau straipsnio pradžioje. Tos dilemos savo jėgomis pakeisti negalime. Todėl belieka žiūrėti, kaip veikti ir gyventi, kad tik išeitum su kaip galima geresniais rezultatais.

Taisykime, grįskime, liekime moderniu asfaltu Amerikos lietuvio kelią! Plėskime, platinkime mūsų vieškelį, kad jame sutilp-

tų visi lietuviai, net ir lietuviškai nemokantys, net ir pusiau lietuviai ir lietuvių draugai nelietuviai, bet dirbantys Lietuvos gerovei.

Iš tikrųjų Amerikos lietuvių jaunimo kelią tegul tiesia pats jaunimas! Mes galime tik padėti, jei prašys pagalbos, pinigais ir patarimu, o pats darbas priklauso jaunimui. Ir kodėl ne? Jaunimas sveikas, energingas, išsilavinęs... Kai mes nurodysime jų darbų kryptį — nepatiks, kad ne patys susirado. Kai savo rankomis ir širdimi ties sau ateitį, tai ką ir kaip nuveiks, tą ir turės. Kodėl mes, vyresnieji, turėtume dirbti už save ir už jaunimą?

Būdami Amerikos lietuviai, įnešame savo indėlį ir į Amerikos visuomeninį gyvenimą. Jaunimas, Amerikoje gimęs, visiškai integruosis į Amerikos gyvenimą, ir tai mūsų sąlygomis neišvengiama. Negalima reikalauti iš jaunimo negalimų dalykų, pavyzdžiui, kad būtų toks, koks yra Lietuvoje augęs ir brendęs jaunimas.

Natūralus, neišvengiamas integravimasis nėra beprasmis. Nekalbu apie nutautėjimą! A.a. advokatas Olis viename Vasario 16-sios minėjime pareiškė: "Reikia patatyti Lietuvos reikalą taip, kad Amerika už jį kovotų". Atseit, kad Lietuvos reikalas būtų Amerikos interesas. Taigi ir Amerikos lietuvių vis didesnis įsiliejimas į Amerikos visuomeninį gyvenimą anaipol nėra veltui. Būdami mokslo ir kultūros baruose, kartu veikdami Amerikos politikoje, mes daugiau padarysime Lietuvai naudos, kaip užsidarę, veikdami tik parapijos salėse. O tiems visiems darbams reikia tikrai būti nuoširdžiu amerikiečiu. Bet toks Amerikos lietuvis, gal ir silpnai temokantis ar ir visai nemokantis lietuvių kalbos, reikalui esant, niekada nepasisakys prieš Lietuvos reikalus, o kaip tik tie reikalai jam bus labai prie širdies. Ir Amerikos lietuviai pas tokį savo brolių, jei jis būtų aukštame valdžios poste, eis labai drąsiai kaip pas lietuvių.

O tam dalykui pasiekti, iškilti į Amerikos viršūnes, bent tam tikram laikui, sugėbantiems reikia palikti mūsų parapijos sales, kad išeitų į mokslo auditorijas, į politi-

nes arenas... Tad Amerikos lietuvių kelio posūkis yra tik ta prasme, kad jungtumės drąsiau į Amerikos kultūrinį ir politinį gyvenimą. Tada ir Amerika mus įvertins daugiau. Ir lietuviški, ir Amerikos reikalai pradės lieti į vieną interesą, nes vadovaujantys žmonės tiems darbams bus Amerikos lietuviai. Tai gali padaryti tik mūsų ateities kartos, tik mūsų Amerikos lietuvių jaunimas.

Gražu, kai jaunas lietuvis kalba tėvų kalba. Toks jaunimas — tai kaip gražiausi pavasario gėlių žiedai! Visi to norime ir tuo žavimės. Bet realybė rodo ką kita. Tačiau ne tiek svarbu, kokia kalba lietuvis kalba, bet kuo jis jaučiasi! Jei jis jaučiasi lietuvis, tai jis yra mielas mūsų brolis, jam priklauso nuoširdi pagarba ir lietuvių meilė. Nesvarbu, kaip kalbi, bet svarbu kuo jautiesi. Ne žodžiai, bet darbai visuomet rody, kas tu esi.

Per Amerikos mokslą, kultūrą į Lietuvos laisvę, jos tikrosios vertės, jos kultūrinio originalumo ir didingumo pripažinimą! Turime ne sukti iš dabar einamo Amerikos lietuvių kelio, o tik gerokai jį praplatinti, nes natūraliai mūsų padaugėjo, truputį struktūriškai pasikeitė, šuoliais į aukštį pakilo mokslinio išsilavinimo vidurkis, todėl ir daug platesnės galimybės atsivėrė mūsų veikloje. Jų galutinis tikslas, kaip minėjau, yra Lietuvos laisvė.

O mūsų kelias savaime pasisuks reikiama kryptimi, kai į dainų šventę su choralais vyksime į Vingio parką Vilniuje, kai Padėkos pamaldoms pasaulio lietuviai susirinksime Aušros Vartuose, kai Pasaulio lietuvių jaunimo kongresų baigiamoji programa bus atliekama Vilniuje, Katedros aikštėje, aukštai, Gedimino kalne, plevesuojant Lietuvos trispalvei.

- JAV-se kas aštuntas baltųjų vaikas ir du penktadaliai negrų vaikų prieš 18 m. amžiaus auga namuose, kur nėra tėvo.
- Japonijoje 1976 m. buvo 1.823.617 gimimų ir 664.106 negimusių nužudymai.
- JAV-se yra 780 teatrų, kur rodomi vien tik pornografiniai filmai.

KELIONE APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (I)

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Pačią pradžią šiai kelionei davė lietuvių skautų šeštoji tautinė stovykla. Buvau užsiregistravęs toje stovykloje dalyvauti. Kai apie tai sužinojo Australijos rajono lietuvių skautų kapelionas kun. P. Butkus, pasiūlė po stovyklos pasilikti iki gavėnios ir didesnėje lietuvių kolonijose prarasti rekolekcijas. Ta mintis man patiko, bet kadangi po stovyklos dar būtų reikėję laukti visą mėnesį iki gavėnios, o taip pat, negrįžtant kartu su skautais, negalėjau pasinaudoti jiems teikiamomis kelionės lengvatomis, nutariau į stovyklą nevykti, bet tik į rekolekcijas gavėnios pradžioje. Be to, skautai vyko tiesiai į Australiją ir paskui tiesiai grįžo, niekur nesustodami. O aš pagalvojau, kad jei gu jau ryžtis tokiai ilgai kelionei, tai reikia pasinaudoti proga ir aplankyti kai kuriuos kitus įdomesnius tolimųjų rytų kraštus.

Prasidėjo susirašinėjimai su kun. Butkum. Buvo įvairių kliūčių, bet jo nuoširdumas viską nugalėjo. Tik kun. Butkui turiu būti dėkingas už šią įdomią kelionę.

Prieš keliolika metų Australijos lietuviams rekolekcijas vedė kun. Jonas Borevičius, S.J., o prieš porą metų — kun. Juozas Vaškas, MIC. Iš kun. Vaško sužinojau, kad jam kelionę labai gražiai suplanavo ponias Raslavičienė, kuri dirba Weis Travel kelionių biure, tad ir aš į ją kreipiausi. Pradėjome sudarinėti maršrutą bei rūpintis įvairiais kelionei reikalingais dokumentais. Turėjau vargo su Australijos viza. Mat, užpildydamos konsulo duotą anketą, parašiau, kad mano kelionės į Australiją tikslas — rekolekcijos. Tai ir užkliuvo. "Jeigu Tamsta ten vesi rekolekcijas, tai reiškia uždarbiausi — būsi tam tikras valdininkas, pareigūnas, todėl negalime duoti turistų vizos", aiškino kažkoks konsulato valdininkėlis. Atrodo, kad australai bijo visokių uždarbiautojų, kurie veža pinigus iš Australijos. Aš mėginau aiškinti, kad ne uždarbiauti ten važiuoju, o tik pamatyti gražiosios Australijos. O jeigu ta proga pasakysiu vieną kitą pa-

mokslą ar kitokiais būdais padėsiu lietuviams, tai čia nebus joks uždarbio ieškojimas, nes aš juk negausiu ten jokios pastovios algos ar atlyginimo. Pagaliau pasisekė susitarti — vizą gavau. Indonezijos, Taiwan ir Japonijos vizas gavau be jokių kliūčių per keletą minučių.

Pasinaudodamas naudingais p. Raslavičienės patarimais, sudariau įdomų kelionės planą. Išvykimo data — sausio 31 diena. Pakeliui į Australiją trys sustojimai: Havajai, Tahiti, Naujoji Zelandija. Australijoje rekolekcijos šiuose miestuose: Hobart (Tasmanijoje), Geelong, Melbourne, Adalaide, Canberra, Sydney, Brisbane. Grįžtant iš Australijos sustojimo vietos: Bali (Indonezijoje), Singapore, Bangkok, Hong Kong, Taiwan, Japonija. Į Čikagą numatyta grįžti balandžio 20 dieną. Tad visa kelionė, apskriejant Pacifiką (Ramųjį vandenyną), tęsėsi 80 dienų.

HAVAJUOSE

Kelionė prasidėjo iš Čikagos O'Hare aerodromo didžiuliu United Airlines lėktuvu tiesiai į Havajus. Praskridę Amerikos žemyną ir metę paskutinį žvilgsnį iš 35 tūkstančių pėdų aukštumos į išsidriusį Los Angeles miestą, daugiau nieko nematėme tik mėlynąjį Ramųjį vandenyną, kuris iš tokių aukštybių tikrai atrodė ramus. Pilotai ir palydovės (stewardesses) kiekvieną savo pranešimą baigdavo havajietišku *mahalo* — ačiū, o keleivius pasveikindavo visiems žinomumu *aloha!*

Čikagoje palikome sniego kalnus, o nusileidę Honolulu aerodrome susitikome su saule, šilima, žaliuojančiomis palmėmis ir įvairiaspalviais žiedais. Havajietės iš tų žiedų pina vainikus ir jais papuošia atskridusius keleivius. Tie vainikai, angliškai vadinami *lei* (lietuviškai galėtume sakyti *lėja*), Pacifiko salose visur labai paplitę. Jie yra pinami ne tik iš žiedų, bet ir iš įvairių vaisių branduolių, sėklų, jūros kriauklių. Šie

vainikai reiškia pagarbą, meilę, ištikimybę. Ypač juos mėgsta nešioti jauni vyrukai. Kartą į lėktuvą ėlipa jaunuolis, kuris ant kaklo buvo užsikabinęs keliolika tų vainikų-lėjų. Paklausiau šalia sėdinčią polinezietę, ką tai reikštų, dėl ko jis tiek daug tų vainikų užsikrovęs. "Tai reiškia, — ji atsakė, — kad jis turi keliolika draugų-simpatijų". Mergaitės paprastai tiek daug tų vainikų nenešioja; jeigu jau nešioja, tai tik vieną (matyt, joms užtenka vieno draugo), bet jos turi prisisegusios gėlę prie plaukų. Gėlė kairiajame šone reiškia, kad toji mergaitė jau nelaisva — ji jau turi kavalierių, o dešiniajame — dar kavalieriaus tebeieško.

Havajus sudaro 8 didesnės vulkaninės salos: Hawaii, Maui, Oahu, Kauai, Molokai, Lanai, Niihau, Kahoolawe. Didžiausia sala yra Hawaii, bet žinomiausia ir daugiausia turistų lankoma — Oahu. Šioje saloje yra ir sostinė Honolulu. Havajai visuomet traukė turistus savo gražia egzotiška gamta, šiltu klimatu, puikiais paplūdimiais. Paskutiniuoju metu daug kas juos pakritikuoja; sako, kad jau praradę savo žavesį, primityvumą, per daug sukomercinti. Manychiau, kad tai tinka tiktai Honolulu daliai, kuri vadinama Waikiki. Čia tikrai stypso modernūs dangoraižiai, didingi viešbučiai, ištaigingos krautuvės. Tačiau pavažiuk šiek tiek toliau, nors ir toje pačioje Oahu saloje, ir dar surasi to žavaus primityvumo bei nesugadinto gamtos grožio. O ką bekalbėti apie kitas salas! Havajai dar tebetraukia turistus ne tik iš dūmuose paskendusios Amerikos didmiesčių, bet ir iš kitų Polinezijos bei Pacifiko salų.

Istorikai sako, kad pirmieji žmonės į Havajus atvyko (greičiausiai iš Tahiti salos) apie 750 m. po Kr., bet oficialiu Havajų atradėju yra laikomas anglų jūrininkas kapitonas Cook. Jis yra atradęs daugelį Pacifiko salų. Daugelis vietovių yra pavadinta jo vardu. Net ir aukščiausias Naujosios Zelandijos kalnas, visuomet apdengtas ledynais ir sniegu, yra jo vardu vadinamas.

Iki XIX amžiaus pabaigos Havajus valdė įvairūs karaliai, karaliukai ir karalienės. XIX amž. pabaigoje sustiprėjo tam tikras

sąjūdis, siekias Havajus prijungti prie Amerikos. 1894 m. liepos 4 d. Havajai buvo paskelbti respublika ir po ketverių metų prijungti prie Amerikos, o 1954 m. tapo penkiasdešimtąja JAV valstija.

Svarbus įvykis Havajų, o gal ir visos Amerikos bei Japonijos, istorijoje buvo 1941 m. gruodžio 7 d., kai japonai užpuolė Pearl Harbor uostą ir sunaikino amerikiečių karo laivyną. Tai paskatino Ameriką įstoti į II pasaulinį karą ir skaudžiai atkeršyti japonams, numetant pirmąsias atominės bombas ant Hiroshimos ir Nagasaki.

Kadangi Havajuose šilta ir gana daug lyja, tai sąlygos ir augmenijai, ir žemės ūkiui labai geros. Salos žaliuote žaliuoja. Ūkininkai daugiausia augina cukrines nendres, ananasus, ryžius, bananus, apelsinus, citrinas, papajas, mango ir kt.

Šalies gyventojai labai įvairūs. Tikrųjų havajiečių gal yra tik apie 12%. Dabar, tur būt, jau pirmauja baltoji rasė, bet labai daug ir japonų, filipinų, kinų, o taip pat ateivių iš kitų Polinezijos salų.

Įdomi yra havajiečių kalba, turinti tik 5 balsius ir 7 priebalsius: h, k, l, m, n, p ir w. Iš balsių ir šių priebalsių sudaroma 40 skiemėnų, iš kurių yra sudaryta daugiau kaip 20.000 žodžių. Jų kalba yra skambi ir muzikali, labai tinkama dainoms.

Nuvykus į Honolulu, būtina pamatyti havajietiškus šokius. Kaip mes didžiuojamės savo tautiniais šokiais ir stengiamės juos parodyti kitataučiams, taip ir Havajų bei kitų Pacifiko salų gyventojai juos laiko svarbia savo tautinės kultūros dalimi. Havajuose galima pamatyti ne tik havajietiškus šokius. Čia yra parodomi ir įvairių kitų salų šokiai, apsivilkus spalvingais drabužiais ir palydint šokius liaudies dainomis, kurios kartais yra labai gražios, romantiškos, primenančios net ir mūsų nostalgiskas liaudies dainas. Įvairiose savo kelionės vietovėse mačiau Pacifiko salų ir Azijos tautų šokius, bet gal niekur jie nebuvo taip meniškai atliekami, kaip čia, Havajuose.

Atvykęs į Havajus, pradėjau ieškoti ir lietuvių. Pirmiausia susitikau buvusio montrealiečio dr. J. Šemogo šeimą. Jų dukra Rū-

ta, ištekęjusi už medicinos daktaro, jau pirmiau nusikėlė gyventi į Honolulu, bet čia radau ir jos tėvus, atvykusius paatostogauti ir aplankyti dukros. Su jais pasimaudėme ir pasideginome saule puikiame Hanauma Bay paplūdimyje, panardėme jūroje su žuvimis ir pasivažiavome elegantiškoje Rūtos rezidencijoje.

Havajuose darbuojasi dailininkė Bronė Jameikienė ir Povilas Baltis, kuris dirba kolegijoje. Su juo taip pat teko pabendrauti ir pavažinėti. Visi parodė daug lietuviško nuoširdumo. Kelios dienos Havajuose labai greit prabėgo. P. Balčio nuvežtas į aerodromą, sėdau į Pan American lėktuvą kelionėn į garsiąją Tahiti.

APIE JAUTRUMĄ

V. STEPONAVIČIUS

Dažnai tenka girdėti, o kai kada ir spaudoje skaityti, kad materialinės gėrybės užgožia žmonių dvasines vertybes, kad šiandien žmonės, vaikydamiesi naudos, susvetimėja. Žmonės, pažinę vargą, sunkumus, yra nuoširdesni. Žinoma, ne nusikaltimas gerai gyventi. Tik negerai, jei prarandame žmogiškąsias savybes, nematome kito nelaimių, nemokame suprasti ir užjausti žmogaus.

Visada stebiu mokinius, kaip jie padeda draugams, kaip elgiasi įvairiausiai atvejais. Vieni pasidalina su draugais, kiti vieni valgo pyragaičius, saldinius. Be abejo, jie taip elgiasi tėvų pamokyti, nepažindami draugiškumo jausmo. Tačiau, jei draugai ką nors duoda, ima su pasitenkinimu.

Neigiamai veikia vaikus ir toks pasakymas: "Kas man už tai bus?" Negalima teigti, kad nejautrių, ieškančių tik sau naudos, mūsų visuomenėje dauguma. Turime šimtus pavyzdžių, kai žmonės vardan kitų laimės paaukvoja net savo gyvybę.

Prisimenu, motina sakydavo: "Jei pas tave atėjo žmogus su bėda ar roda, parodyk jam širdį. Savęs nenusikriautsi, o jam bus geriau". Prisimenu, karštą vasaros die-

ną užėjo nepažįstama, tokia suvargusi moteris pailsėti. Mama man liepė parnešti iš šaltinėlio su šotėliu vandens pakeleivei atsigerti. Patys nenešdavome sau — negalima pievos mindyti. Kai grįžau su vandeniu, liepė priskinti liepžiedžių. Nors šitokiu būdu parodėme tai suvargusiai moteriai jautrumą — kitaip negalėjome, nes gyvenome labai neturtingai.

Šiandien žmonės gyvena gerai, bet kartais stokoja jautrumo kitiems, dėmesio silpnesniam, neturtingesniam. O jautrumas, nuoširdumas buvo, yra ir bus reikalingi žmonių santykiuose. Nuo to gyvenimas bus dar šviesesnis.

- Kun. Smangalis Mkhatsawa, Pietų Afrikos Vyskupų konferencijos gen. sekretorius, negras, išleistas iš kalėjimo. Jis buvo vienas iš tų 50–70 žmonių, kuriuos vyriausybė be teismo įkalino už kritikavimą vyriausybės politikos, kad nesilaiko rasinės lygybės.

- Belgrade prel. G. Higgins Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje aukojo šv. mišias katalikams JAV delegacijos nariams Saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje. Jis buvo ambasadoriaus Goldbergo pakviestas stebėtoju. Mišias aukojo baigiantis konferencijai. Pamoksle išgyrė delegacijos narius už kantrų ir uolų darbą ištisais mėnesiais.

- Visoje komunistinėje Kinijoje teveikia viena katalikų bažnyčia — Švč. Mergelės Marijos, Pekine. Per Velykas joje buvo pamaldos, bet tedalyvavo tik tame mieste gyveną užsieniečiai ir atvykę turistai. Vietiniai kinai bijojo ateiti.

- Šv. Vincento a Paulo draugijos labdaros valgomajame Phoenix, Ariz., Velykų metu buvo pavalgydinti 2.695 vargšai šventinėse vaišėse.

- Socialinio teisingumo organizaciją sukūrė Westminsterio, Anglijos, kardinolas George Basil Hume. Organizacija stengsis skleisti popiežių socialinėse enciklikose iškeltas idėjas, siekdama jas plačiau įgyvendinti.

Šitokia laimė

Gabrė Matulytė

Didžiausias anos vasaros įvykis, kai pagalvoju, tai ir buvo Irenos Samulienės vestuvės. Irena, tiesą pasakius, jokių vestuvių ir nekėlė. Gal galvojo, kad nepridera našlei, o gal ir nelabai turėjo iš ko. Visgi Juozas, amžiną atilsį, paliko ją su dviem mažutėliais, ir dar neįsikūrę, neprasigyvenę buvo. Reikėjo pačiai duoną ir drabužių manytis. Ir pagalbos nebuvo iš kur laukti. Tėvas gal ir būtų norėjęs savo vaikui padėti, tiktai pats gyveno be savo valios, visiškai nusileidęs žmonai. O toji, žinia, netikra motina, vis taiko saviems vaikams pakišti. Kol mergaitės buvo mažos, Irena niekur negalėjo išeiti, nebent tik duonos į krautuvę arba su koku reikalu į miestelį. Ir tai reikėdavo prašyti kaimynės, kad nors retkarčiais mestų akį ir į jos trobą.

O aną pavasarį vyresnioji sesuo pasiėmė naują namą ir kėlė dideles įkurtuves. Priprašė ir Ireną. Ir mergaitės liepė pasiimti, vietos visiems užteks. O mergaičiukės tokios ramios, darbščios, galės apie stalus suktis, į lėkštes padėlioti, tai nieko, kad nedidelės, žmonėms dar labiau patiks. Ruošėsi visos labai sujudusios. Ta proga Elytei ir Danutei nupirko naujas sukneles, o sau drabužio nesitaisė. Bus gerai ir taip, vis tiek niekas jos nematė ir nepažįsta. Tik nuvažiavo Irena į kirpyklą ir susidėjo plaukus. Važiavo namo lyg gėdydamasi, lyg ką negero padariusi. Bet, laimei, jau buvo prie-

tema ir, kol parėjo nuo autobuso, nesutiko nė gyvos dvasios. O rytą suveržė tą priprastą kuodą skara, susikrovė lauktuves, paliko raktus ir nurodymus, kur kas guli, kaimynei, ir visos trys išvažiavo. Tai buvo pirmoji tokia ilga kelionė. Net pabodo į pabai-gą, mažoji net valgyti ir gerti užsimanė, o Irena nieko nebuvo pasiėmusi. Kai pakė-lusi nuo darbo galvą, matydavo pralekian-tį autobusą, atrodydavo tai greitumas, tai gera žmonėms taip keliauti.

Nuvažiavo jos pirmosios. Sesuo, žinoma, tuoj pristatė prie darbo. Ir vėliau nei Irena, nei mergaitės neprisėdo. Užkando stovėda-mos virtuvėje ir padėjo ruošti. Sesuo tebu-vo tik vieną šeimnininkę paėmusi, nes sako, kad mieste žmogų pasamdyti dar brangiau negu kaime, tai toji pyko, barėsi, kad nieko nesusėdės, kad reikia daugiau padėjėjų. Ge-rai, kad ir nepasisiuvė Irena naujos sukne-lės, vis tiek neteko per visą vakarą net pri-juostės nusirišti.

Tai tose įkurtuvėse ir susipažino su Ze-nonu. Jau tą patį vakarą sesuo spėjo šnipš-telėti, kad tas žmogus rimtas, tiesa, išsisky-ręs, bet tikriausiai dėl žmonos kaltės, nes jam nieko neprikiši. Ir bevaikis. O rankas kokias turi, negali apsiginti nuo klientų. Iš-važiuoja atostogų, tai žmonės kaimynams neduoda ramybės, eina, klausia, kada iš-važiavo, kada sugrįš. Pats, per savo penkis pirštus, anava, namą kokį pasistatė. Tiesa, ne vienas ten šeimnininkas, ir tėvai prirašyti, bet jie ir toliau gyvena kaip gyvenę savo kaime. Nebent kada, jeigu vienas kuris pa-likty, reikėtų pasiimti. Bet ir tas neateitų tuščiom rankom, pats Zenonas sakėsi, kad ir jam namui buvo paskolinę kelis tūkstan-čius. Nors ir tėvams, bet ketino atiduoti.

O Zenonas visai neslėpė, kad Irena jam į akį krito. Vis stengėsi sulaikyti prie savęs, prašė tiek daug nebėgioti, nepervargti. Net muzikai užgrojus, kai salione prasidėjo šo-kiai, susirado Ireną virtuvėje ir pakvietė. Šokėjas tai jis buvo nekoks, bet, pasibaigus šokiui, pabučiavo Irenai į ranką, kad ir kaip toji stengėsi neduoti, ir paklausė, kur ją palydėti. Taip ir prasidėjo ta visa isto-rija. Sugrįžo Irena namo šiek tiek sutrikusi,

Programos vedėja Nijolė Jankutė-Užubalienė

Konkurso premijų įteikimas: laureatė Nijolė Gražulienė, mecenatai Bronė ir Jonas Veselkai, redaktorius Juozas Vaišnys, S.J.

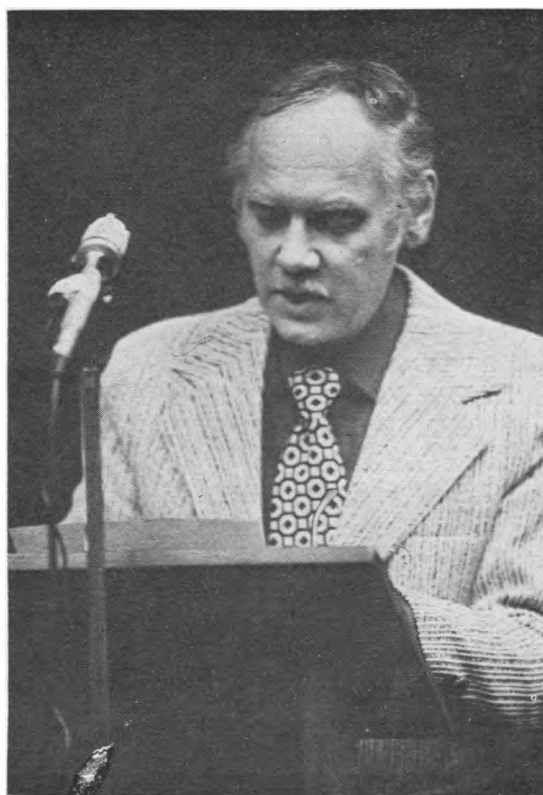

1. Aktorė Živilė Numgaudaitė skaito
Šatrijos Raganos kūrybą.

2. Smuikininkas Povilas Matiukas atlieka
Haendelio sonatą.

3. Konkurso vertinimo komisijos sekretorius
Juozas Toliušis skaito protokolą.

Nuotraukos Algirdo Grigaičio

bet greitai įprasti darbai ir įprasti rūpesčiai sugrąžino viską į vėžes.

Tik nelauktai sesers laiškas: atvažiuojame į svečius. Zenonas nebeduoda man ramybės... Perskaitė ir nutirpo. Dvi dienos beliko, ar suspės tinkamai pasiruošti tokius svečius priimti. Sekančią dieną atsiprašė iš darbo ir išvažiavo į krautuves. Grįžo pilnus krepšius tempdama. Pati mažai gulė ir dukteris pristatė prie darbo. Sesuo su vyru tai savi, bet tas žmogus, matyt, toks nepaprastas, tokio gražaus apsiėjimo, kad tik jam įtiktų. Vieni metu net susigėdo ir supyko pati ant savęs: ko čia dabar aš stengiuosi, lyg jaunikė? Lyg įsipiršti jam norėčiau...

Zenonas pasipiršo iš tiesų. Ne, ne tą kartą, o vėliau, kai jau atvažiuodavo vienas, ir kai kaimo moterys buvo liežuviais nuskalavusios visą Irenos gyvenimą: praeitį ir ateitį. Jis pasipiršo, o Irena nusigando. Nusigando, kad visai nesidžiaugia. Juk dar ne senė. Juk po teisybei ir negyvena dar visai: tik ašaros ir vargas. O čia ir mergaitėms gal bus neblogai, juk atvažiuodamas lauktuvių joms niekada nepamiršta ir pašnekina, pasiklausinėja, kaip eina mokslas. Ir jai lengviau bus mieste, o svarbiausia, nereikės visko savo galva žinoti.

Ramino save, įtikinėjo, bet nesidžiaugė. Kažkokia baimė, kažkokia negera nuojauta. Ir tas svarstymas, kaip geriau. Už amžiną atilsį Juozelio kai nuėjo, nieko negalvojo, gerai ar blogai, kad tik kartu su juo. Nors į pasaulio kraštą, kad tik kartu su juo. Tiesa, tada jai buvo aštuoniolika metų, o Juozelis — pirmoji meilė. Čia ir lyginti nėra ko.

Ištekėjo Irena tykiai, ramiai. Nors ir nebuvo jokių vestuvių baliaus, bet kalbų buvo daug. Vieni stebėjosi ir žilo iš pavydo, kad Irenai taip pasisekė, kiti pranašavo, kad iš to nieko gero neišeis, tik išpustys kvaišėlė savo turtelį, va, jau pardavė avėles ir karvę, sako, parduos ir namelius. Tuos tai visai be reikalo. Nors kampą savo vaikams paliktų, kad turėtų kur sugrįžti vargšeliai, kai tame dideliame mieste nebus jiems vietos. Bet Irena tų kalbų nesiklausė. Kartą nutarusi tvarkėsi ir ruošėsi išvažiavimui.

Išvažiavo rugpiūčio vidury, kad mergaitės galėtų eiti į naują mokyklą iš pirmos dienos. Išvažiavo, ir kaip į vandenį įkrito. Nieko nesigirdėjo — nei gero, nei blogo. Tik apie naujus metus atvažiuavo aplankyti giminių ir kaimynų. Atrodė tokia pasikeitusi, miestietiška. Paltas gražus, naujas, lapės apykaklė ant pečių, tokia pat lapės kepurė. Ir batai iki kelių, šilti ir nepigūs, matyti. Viską apžiūrėjo moterys, pagyrė, tik kad tokius plaukus nusikirpo ir tuos karčiukus ant kaktos užsileido, papeikė, o kad sijonas per trumpas, visai nupeikė. Tai vis Zenonas kaltas, juokėsi Irena. Liepė nusikirpti plaukus, sako, kad nebūtum panaši į kaimietę. Mat, mieste moterys daugiausia trumpus plaukus nešioja. Ir sijono ilgesnio neleidžia nešioti, sako, gražias kojas reikia rodyti. Nusispiovė senesnės, tokias kalbas girdėdamos, ir jau visai nieko gero nebelaukė. Bet Irena atrodė linksma, gyrėsi, kad jai labai gerai. O jau mergaitės taip prie Zenono prisirišusios, tėtuku vadinančios. Tikro tėvo tai ir neatsimena, vargšėlės. O tas Zenonas toks geras, toks geras, taip jas myli, taip rūpinasi... Klausėsi kaimynai Irenos čiauškėjimo ir stebėjosi, ar ne per daug to gerumo. Bet ko tik gyvenime nebūna. Gal ir iš tiesų taip pasisekė moteriškai. Tik vėliau viena giminaitė prasarė: nėra ten taip gera, kaip nupasakoja. Svarbiausia, kad už nieką laiko. Irena nemokanti vaikščioti, nes pratusi dideliais žingsniais, o reikia gražiai, pasisiūbuojant. Stalo padengti taip pat nemokanti, net gėdą padariusi, sukeitusi peilį ir šakutę vietomis. Mergaitės irgi kaip žvėreliai, neišauklėtos, nei įeiti, nei atsisėsti, nei su svečiais pakalbėti. Tik ėdančios be saiko. Irena sakiusi, kad kartais taip užverda krūtinėje, net pačiai baisu pasidaro. Bet ką darysi — neisi ir nejuokinsi žmonių. O ir eiti nėra kur. Dirbanti net dviejose vietose. Kad tik neatrodytų, jog Zenonas maitina ar rengia jos vaikus. O šiaip viskas tvarkoje. Jų namelis blizga švara ir tvarka, palei takelius žydi gėlės. O kaimynai mato ir kalba, kaip jai pasisekė, šitokiai kaimietei ir dar su dviem vaikais. Ir, matykit, šitokia laimė...

Gerumo pėdsakai ir šviesos valandėlės

A. Saulaitis, S J

Jaunimo Gavėnios susitelkimo vakaruose Montrealyje sesuo Onutė Mikailaitė padavė lapelius, kuriuose jau buvo surašytos kelios mintys arba kuriuose moksleivis ar studentas galėjo įrašyti savo mintį.

GERUMO PĖDSAKAI

1. Kada jautiesi "aš" — kada jautiesi, kad esi, kas esi?

Kai esu vienas kambaryje ir kai turiu laiko galvoti arba kai vienas klausausi mėgstamos muzikos (12).

Kai dalinuosi mintimis ir pergyvenimais su draugu (14).

Kai jaučiu, kad noriu ir galiu melstis (9).

Kai kam nors padedu, pasakau gerą žodį ar atlieku darbą, kuris kitiems naudingas (17).

Kai esu jaunimo būryje (stovykloje, šokių šventėje ar pan.), ir visi drauge ką nors darom, ar tik esam kartu (11).

Kai išmokstu ką nors naujo ar geriau ką suprantu (9).

Daugiausia Dievo artumą šio pokalbio dalyviai jautė, kai padėjo kitam, pasakė gerą žodį ar buvo naudingi. Be šių šešių atvejų, dalyviai prirašė savo:

Kai pasiekiu ką nors, pergaliu sunkumą savo jėgomis, per save.

Kai esu viena gamtoje ar su draugais.

Kai kas nors mane myli.

2. Kada labiausiai pajutai gerumą savo gyvenime?

Gamtos grožyje ir tyloje (12).

Kai netikėtai kas nors mane pradžiugino (9).

Kai matei, kaip koks žmogus rūpinasi kitais (10).

Kai esu su draugais, ir visi linksmi.

Kai padarau ką nors gero.

Kai sutinku seniai nematytą draugą ir pasikalbame.

Kai man labai gerai pasisekė, ypač meno atžvilgiu ką nors padaryti.

Kai dirbu su jaunesniais vaikais.

Kai vienas kitam padeda, nereikalaudamas jokio atlyginimo.

Kai jaučiuos, kad tikrai save myliu.

Kai gali kam nors padėti.

Kai Jėzus buvo labai arti, ir girdėjau jo balsą aiškiai.

3. Ką tau reiškia šie Kristaus žodžiai: "Kur du ar trys susirenka mano vardu, ten ir aš esu"? Ar kada pajutai Kristaus artumą žmonių būryje? Kur ir kaip? (Čia kiekvienas įrašė savo pergyvenimą).

Per vyresniųjų skaučių įžodį (savo ir kitų).

Artimas parodo Dievą.

Kai susirenka grupė, gal ir kitame mieste, kur nėra tiek daug pažįstamų, ir pajunti tokią draugystę.

Kai žmonės gali kartu ką nors pasiekti ar padaryti — kai žmonės gali vienas kitą suprasti ir tą patį jausmą jausti kartu, tai tada gali (jeigu pasistengi) pastebėti, kad ir Kristus ten yra jų tarpe.

Daugiausia, kai gali žmogui ar žmonėms padėti, kai jiems reikia pagalbos. Žinoti, kad jie galės ir tau padėti.

Kai susirenka du ar trys ir išeina iš kurio mintis, kad Kristus yra visur ir su mumis čia. Aš manau, kad tai jaučiu kiekvieną kartą, kai esu bažnyčioje mišiose.

Kai kas nors gera daro, visi kitiems padeda, visi kartu linksmiasi. Aš pajuntu, kad Dievas yra.

Dievas yra mūsų tarpe. Pajutau, kai su drauge pasikalbėjau.

Kai buvau jauna, prieš einant gulti mes visi susirinkdavom ir sukalbėdavom maldą, visa šeimyna kartu. Stovykloje prie laužo. Grupė žmonių, kuri ieško ko nors, kurie nori kitiems padėti tai surasti.

Kai du žmonės ar daugiau susirenka kartu, kaip draugai, arba kada jiems reikalingas iškyla, pasirodo gražumas ir meilė, kurią kartais pajunti savo širdyje. Kristų pajuntu ir vienas. Bažnyčioj.

Kad Dievas saugoja mus visus, ne tik išrinktus žmones.

Kur du ar trys susirenka ar yra kartu džiaugsme ir daro gera, tai ir su jais Dievas bus ir jiems padės.

Pajuntu Kristaus artumą stovykloje, kai prie laužo visi rankomis susiima ir sugieda vakarinę maldą. Aš tada jaučiu Dievą, nes mes visi kartu Jo šaukiamės ir ilgimės.

4. Kurie iš šių dalykų ar simbolių tau labiausiai išreiškia Dievą? Kodėl?

Iš trylikos siūlymų daugiausia pasirinkta penki: šviesa, širdis, ištiestos rankos, saulėtekis, kryžius. Pirašyta dar daugiau: dangus ir žemė — judėjimas, gyvybė, jūra — didumas, tyras upelis (nes Dievas yra skaitus). Susitelkimo dalyviai paaiškino pasirinktą simbolį:

Šviesa: tai nuo mažens man yra Dievo simbolis. Šviesa yra stebuklingas dalykas. Šviesa gali būti ir nebūti, taip pat ir aš galiu jausti Dievą vienu momentu ir jo nerasti kitu. Visas pasaulis yra apšviestas. Ir saulė duoda tą šviesą bei šilumą. Dievas yra man kaip šviesa, jis man parodo gerą kelią.

Ištiestos rankos: tai reiškia, kad mes visi galime Dievą pasiekti. Dievas ištiesia visiems rankas ir priima visus. Jis visus priima ištiestomis rankomis. Jis visados yra ten, kai mes jo norime. Ištiestos rankos man labiausiai išreiškia Dievą, nes Dievas visados mus priims ir priglaus.

Kryžius: Jis man parodo, kad Dievas tikrai mus myli, nes Kristus mirė už mus.

Širdis: Dievas turi didelę širdį, jis visus myli. Jis ir mums davė širdį mylėti save ir kitus.

Saulėtekis: Jis kaip saulė mūsų niekad nepaliks. Jis visada yra, kad ir nematai.

Jūra: jūra turi daug paslapčių, kaip ir Dievas.

Dievas pasirodo man ne tik bažnyčioj. Jis yra visur, kur yra jo tvariniai, kur žmonės ir gamta gali išreikšti Dievo meilę.

ŠVIESOS MOMENTAI

1. Koks įvykis tavo gyvenime užtvirtino, kad Dievas tave globoja ir veda? Atsakymai: kai buvau pasimetęs iškylos metu; kai visame mieste elektra nutrūksta; stovykloje — įspūdingos mišios; kai pažiūri į žmogų, kai kas nors suserga ir pasveiksta; per Vėlykų mišias; kai būna tamsu ir saulė labai šviečia.

Pasitaikė, kad vienai atėjo mintis, jog Dievo gal nėra, bet per mišias stovykloje tą dieną kunigas sakė pamokslą apie tą patį dalyką ir tikrai padėjo jos tikėjimą sustiprinti.

Kai naktis, ir žiūri į žvaigždes. Kai kas nors numiršta. Stovykloje, kai esu su gamta.

2. Ar esi sutikęs žmogų, matęs televizijoje, ar skaitęs apie žmogų, kuris tikrai spindi gerumu ir meile? Papasakok apie jį. Kaip jis tau padeda geriau suprasti Dievo gerumą?

Kunigas, kuris padeda žmonėms. Lord Baden-Powell (skautų įkūrėjas) pradėjo su maža grupe, ir ji išaugo. Simas Kudirka. Nicolas (televizijos programoje "Eight is enough". Jesus Christ Superstar ir Jesus of Nazareth (televizijoje) parodo Dievo žmogišką pusę: Brother Roberts, kuris Afrikoje pastatė kliniką. Tie, kurie dirba su sergančiais arba su tais, kurie turi problemas. Kai žmonės gali padėti kitiems žmonėms ir rūpinasi daugiau apie kitus negu apie save.

Ar kai tau pačiam ar artimam žmogui įvyko kas nors skaudaus ir sukrečiančio, jautei, kad viskas vis vien išeis gerai? Ar kai dabar žiūri į kokią skaudų įvykį ar išgyventą sunkumą, matai, kaip tai netikėtai išėjo į gera? Ar turi daugiau vilties ateičiai? Ar gali tame įvykyje matyti Dievo gerumą?

Kai mirė draugė, buvo skaudu, bet ji labai sirgo ir jai gyventi buvo labai skaudu.

Atidarykime širdis savam šventajam

Nina Gailiūnienė

Paprašyta "L.L." skaitytojus supažindinti su Stasio Ylos biografiniu veikalu JURGIS MATULAITIS, stebėjausi. Kodėl aš — tik knygos mėgėja? Apstu profesionalų — knygų rašančių ir jas recenzuojančių.

Bet ši knyga kitokia, negu kitos biografijos. Mat, Jurgis Matulaitis kitoks, negu kiti didieji. Jis yra Dievo Tarnas, laukias kanonizacijos. Šventasis, bet dar "be altoriaus". O be altoriaus todėl, kad kelias į jį (ne į dangų! ...) eina per tikinčiųjų širdis. O mes, jo tautiečiai, savo širdžių Jurgiui dar neatvėrėme.

Kodėl? Netiesiogiai j tai atsako knygos autorius. Jis matė J.M. gyvą, girdėjo jo kal-

bą Kauno kunigų seminarijoje. Mirus, būdėjo prie jo lavono. Dalyvavo jo laidotuvėse. Yra ilgametis kapelionas moterų vienuolyno, kurio steigėjas yra Matulaitis. Ir vis tiek prisipažįsta nebuves Jurgio garbintojas, nes jo pakankamai nepažinęs. Ką besakyti apie mus, kurie jį pažįstame tik iš paveikslo ir titulo.

St. Yla užsimojo lietuvius su J.M. supažindinti. Knygos gale duota gausi bibliografija rodo, kad autorius, prieš rašydamas ją, susipažino su J.M. visapusiškai ir detalai. Rezultatas — iš daromų asmeniškų išvadų matyti, kad autorius jau neabejoja J.M. paskirtimi pasidaryti dideliu šių laikų šventuoju. Kun. A. Sabaliausko pranašavimas, kad "tas žmogus (J.M.) netilps vienoj tautoj, vienoj valstybėj", gali virsti tikrove.

O kaip "balsuos" savo širdyje eilinis skaitytojas, užvertęs paskutinį biografijos lapą? Šventas?... ar... nešventas?... Su tokiu klausimu galvoje, matyt, autorius ir pasirinko mane — eilinį skaitytoją — savo knygos apibūdinimui. Tinkama tam darbui galėjau atrodyti ir dėl to, kad priklausiau prie "neviernų tamošių". Skaičiau ką nutvėrusi apie J.M. ir vis pasilikau skeptiška. Jeigu vienas "neviernas tamošius" viešai prisipažins įtikėjęs, gal paveiks ir kitus. Mat, "atsivertėlis" visados didesnis entuziastas. ..

Miręs žmogus palieka gyvenimą. Tik jo darbai gyvena, jei buvo vertingi valstybei, tautai, mokslui, menui, literatūrai ar muzikai. Miręs šventasis gyvena. Jis pats. Ne jo darbai. Yra šventųjų be jokio žemiško palikimo. Kankiniai, atsiskyrėliai, vaikai ir vienuolynų bei pasaulio juodadarbiai, pasiekę šventumo.

Toks yra pagrindinis skirtumas tarp nusipelnusio pasauliui ir nusipelnusio dangui. Pirmasis *padarė*. Antrasis *pasidarė*. Todėl pirmojo biografas fokuse laiko nusipelnusiojo darbus. Iškelia jų vertę ir reikšmę laiko tėkmėje. Antrojo biografas centrinę vietą turi skirti aprašomojo asmenybei. Darbai čia antraeilis dalykas.

Mes tokio skirtumo dar neišmokome da-

Šiame pokalbyje nebuvo laiko plačiau aptarti du paskutiniuosius klausimus:

3. Ar tyloj ir vienumoj arba esant su kitais, kada buvai ramus ir laimingas, jautei, kad pasaulis yra Dievo rankose? Kada taip jauteisi? Ar tas prisiminimas tave ir dabar džiugina?

4. Ar kokia knyga, filmas, kito žmogaus pasidalintas pergyvenimas tau priminė, koks nuostabus ir paslaptingas žmogaus gyvenimas?

ryti. Iškelk J.M. šventumo klausimą ir tuojau išgirsi: "O ką jis padarė tokio svarbaus? Už ką jį turėtų padaryti šventuoju?"... (Šventuoju niekas negali žmogaus padaryti. Jis pats turi pasidaryti, naudodamasis Šv. Dvasios teikiamomis malonėmis).

Anksčiau rašiusieji apie J.M. kaip tik mėgino į tą klausimą atsakyti — ką jis padarė?.. Tokius raštus skaityk neskaitęs, vis tiek pasiliksi skeptikas. Kaltas ne atsakymas, o pats klausimas.

St. Yla tos klaidos nepakartojo. Jo veikalo centre visą laiką pasilieka asmuo. Jam rūpėjo skaitytoją supažindinti su pačiu J.M. Ir jam tai pasisekė su kaupu, panaudojus sceninį metodą.

Autorius duoda chronologine tvarka daugybę atskirų scenų, įvykių, charakteringų kasdieninio gyvenimo nuotrupų. Kartais tik puslapio ilgumo ar dar trumpesnių. (Knyga turi virtinę skyrių ir galybę poskyrių su atskiromis antraštėmis).

Vienose scenose J.M. *pats* veikia, kuria, organizuoja, dalinasi savo skausmais ir džiaugsmiais. Kitose — jis pasyvus. *Kiti* už jį ar prieš jį veikia. *Kiti* apie jį gerai ar blogai kalba ir rašo. Šitos scenos ypatingai efektyviai išryškina J.M. vidaus išgyvenimus. Kai rankos surištos veiklai ir burna užčiaupta, lengva įsivaizduoti, kas turi dėtis to žmogaus širdyje. Visose situacijose skaitytojas sutinka J.M. jo kasdieninėje gyvenimo aplinkoje.

Dalis J.M. gyvenimo ir veiklos sutampa su Lietuvos valstybės kūrimosi laikotarpiu. Taigi tos spalvingos mozaikos, iš kurių autorius sulipdė J.M. biografiją, yra autentiškos miniatiūrinės iškarpos iš nesenos mūsų tautos istorijos. Tų iškarpų nerasi jokiam istorijos vadovyje, nes per daug smulkmeniškos. O tokios detalės kaip tik suteikia gyvybę ir spalvą praeičiai. Ji dar tokia artima, bet vienų visai nepažinta, kitų — jau užmiršta. Vyresniosios kartos tautiečiai ras knygos puslapiuose daugybę pažįstamų veidų ir vardų.

Be šios dar kita staigmena laukia skaitytojo. Tai situacinis panašumas laikotarpiu, kuriame augo ir gyveno J.M., su šių

dienų gyvenimu Lietuvoje. Tas pats tautinis ir religinis persekiojimas. Tas pats persekiotojas. "Vis ta Maskva, kuri tiek laiko buvo pavergusi, prievartavusi, žalojusi mūsų tautos dvasią. Dieve, kada gi tai baigsis!" (ps. 136) — skundėsi J.M., kaip lietuviai skundžiasi ir šiandien.

Knyga yra taip lengvai skaitoma ir intriguojanti, kaip geras romanas, tik dar įdomesnė. Nuskriaustų kiekvienas lietuvis save, jos neįsigijęs ir neperskaitęs.

* * *

Vysk. Fulton Sheen sako, kad dabarties krikščionis norėtų iš šio gyvenimo pašalinti kryžių, o iš būsimojo pragarą. Kryžių daugumas ignoruoja. Pragaru netiki. Esą gyvenimas žemėje yra pragaras. Yra. Tik gaila, kad žemėje jis nesibaigia. Kokį gyvenimą žmogus pradėjo gyventi žemėje, tokį tęs ir po mirties. Tokia yra vysk. F.S. mintis.

Ar šventajam dangus taip pat prasideda žemėje, kaip pasmerktajam pragaras? Iš to, kaip Friedrich Muckermann, vokiečių karo kapelionas, prisimena J.M., atrodo, kad taip yra: "Jis jau gyveno toje šalyje, kur skamba šventųjų bendravimo tonas. Ten susirinkę žmonės iš įvairių tautų, tačiau bendrai garbina Viešpatį... Vyskupo Matulaičio širdyje viešpatavo taika Dievo, kurio saulė šviečia visiems žmonėms... Tai buvo tikėjimo kvėpavimas, meilės dvasios aplink jį dvelkimas. Tokį mes matėme, taip mes jį gerbėme" (ps. 122). O J.M. mirus, Tumas-Vaižgantas išsireiškė, kad jis paliko "šventojo kvapą".

Kaip J.M. pasiekė tokią palaimintą sielos būseną dar šioje žemėje? Atrodo, kad tiek mums, tiek šventiesiems kelias į dangų yra tas pats — per skaistykla. Mes ją pasirenkame po mirties, šventieji — čia, žemėje.

"Duok, Dieve, kad sudegčiau kaip žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies Tau ir Tavo Bažnyčiai". Su tokiu aukos troškimu J.M. pradėjo savo kunigystę.

Bažnyčia yra Dievo. Bet ji susideda iš nuodėmingų žmonių. Net ją valdantieji gali būti toli nuo tų aukštumų, į kurias buvo

pasinėšęs jaunas kunigas. Tai J.M. tuojau patyrė, kai jį chroniška liga paguldė į lovą, o lėšų gydymuisi neturėjo. Jis atsigulė į vargšams skirtą Varšuvos priemiesčio ligoninę ir ten laukė mirties. Sunku net įsivaizduoti, kad bažnytinė vyresnybė galėjo taip visiškai apleisti jauną kunigą ir nuo jo šalta nusigręžti tada, kai jam meilė ir pagalba buvo taip reikalinga.

Kai vėliau J.M. pagarsėjo savo socialine veikla, tai konservatyvi tikinčiųjų opozicija apskundė jį Romai. "Buvau net Bažnyčios priešu apšauktas: liberalu, socialistu, čekistu ir t.t." (ps. 46).

Nukentė neteisybę tyliai. Tikrai kelią į šventumą pasirinko kitą. Įstojo į marijonų vienuolyną ir šv. Petro bazilikoje prie apaštalių karsto prisiekė: "Nei aš pats, nei kongregacija, nei jos nariai netarnausime jokiems pašalininiams tikslams, bet vien Dievui, Bažnyčiai ir sielų išganymui" (ps. 68).

Dievui, matyt, tokia priesaika patiko, nes tuojau prasidėjo jos tvirtumo bandymas. Dar nepalikęs Romos, J.M. gavo pasiūlymą diplomatinei tarnybai. Atstovauti Romoje Rusijai, Lenkijai ir Lietuvai. Atsisakė, nes "daugiau tikiu į darbą. Dievo dvasios vedamą, negu į gudriausias diplomatinas ir kombinacijas" (ps. 68).

Tokį "Dievo dvasios vedamą darbą" J. M. tikėjosi dirbti vienuolyne, bet Apvaizda reikalavo iš jo didesnės aukos. Jis turėjo palikti širdžiai mielą marijonų kongregaciją ir užimti Vilniaus vyskupo sostą.

"Na ką gi, jei Lietuvai reikalinga mano auka, aš neatsisakau, bet žinokite, kad jūs mane siunčiate į pražūtį. Pavojaus aš nebijau ir savo asmens nebranginu, man tik baugu, kad save paaukosiu ir nieko negalėsiu padaryti" (ps. 99).

O kaip puikiai jis pažino gyvenimą! Kaip teisingai įvertino ateitį! Ten jis pateko į kryžminę ugnį iš pirmos dienos. "Tiesiog nervai nepakelia jau tų visų atmainų... Dar nėra dvejų metų, o aš jau šeštą valdžią turiu Vilniuje"... (ps. 179). Ir nė viena iš tų valdžių nepraėjo, neužkabinusi vyskupo. Kartais net grėsė pavojus jo gyvybei. "Bus taip, kaip Dievas duos, — sakė tiems, kurie

ragino pasitraukti iš miesto, — mirtis visur gali užklupti, o į dangų iš visur tas pats kelias" (ps. 124).

Kai Vilnių lenkai klasta atplėšė nuo Lietuvos, J.M. liko ten kentėti vienas. Be užnugario. Be globos. Lenkų valdžia ir šovinistiška dvasiškija negalėjo pakęsti lietuvių vyskupo. "Užsipuldinėjimų be galo. Kažin ar nervai ir sveikata ištesės. Dievo valia" (ps. 172).

Ištesėti turėjo. Iš viso septynerius metus. Iš skaistyklos niekas neišsina savo laisva valia, kol ji padaro žmogų tinkamą gyventi "toje šalyje, kur skamba šventųjų bendravimas"... Ten jis pasiekė visiško savęs išsižadėjimo. "Jo kalboje nė krislelio nebėra jo paties; visą gyvenimą, kurį jis piešia, rodos, apipila Dievo šviesa... Jausmas: kalba šventasis" (ps. 299). Siekimas tobulybės jam brangiai kainavo; "nuo to laiko, kai tapo vyskupu, jo akyse galėjai išskaityti skausmą" (psl. 156).

Atrodo, kad Lietuva turėjo sutikti jį išskėstomis rankomis, kaip savo kankinį, ilgiau Vilniuje išstverusį už kitus. Taip nebuvo. Lenkų valdžiai jis buvo litvomanas; Lietuvos — lenkomanas...

Liūdnas ir tragiškai dramatiškas (jo biografija būtų filmų direktoriaus svajonė!) buvo J.M. gyvenimas nuo pavėluoto lopšio iki ankstyvo karsto.

Pavėluotas kūdikis šeimoje yra rakštis vyresniesiems broliams ir seserims. Jurgiu-kas buvo aštuntas. Ketvirtus metus eidamas neteko tėvo; dešimties — motinos. Lyg to negana, pradėjo sirgti chroniška kaulų TB ir vos neteko kojos. Visą gyvenimą ta liga jo neapleido, protarpiais tai paguldydama į lovą skaudžiam gydymuisi, tai paversdama jį pusiau invalidu.

Skaumas — fizinis ir dvasinis — buvo nuolatinis jo gyvenimo palydovas. Apie kryžių J.M. kalbėjo žinovo tonu: "Kryžius tik paveikslėliuose atrodo gražus, gėlėmis papuoštas. Tikrasis kryžius, gyvenimo kryžius visuomet sunkus" (ps. 336).

Lengva tikėti, kad J.M. šventas. Tik stebiesi žmogus, kaip sunku šventuoju tapti...

Anksčiau man atrodė, kad paskelbtas

šventuoju J.M. bus populiarius tik dvasiški-
jos tarpe. Perskaičius jo biografiją, ir ta nuo-
monė pasikeitė. Našlaitis, piemenėlis, žem-
dirbys, ūkininkas, miesčionis darbininkas,
redaktorius, laikraštininkas, moksleivis, stu-
dentas, mokytojas, profesorius, administra-
torius, pagrindžio veikėjas, pasaulietis dva-
siškis ir vienuolis matys jame savąjį. J.M.
yra tuos darbus dirbęs, vietas užėmęs, savo
kailiu išbandęs.

G. K. Chesterton sako, kad "šventasis
gražina pasaulį į protą, įsisavinęs tai, kas
pasaulyje labiausiai apleista. O tai jokiū
būdu nėra tas pats elementas kiekviename
laikotarpy. Tačiau kiekviena generacija
ieško sau šventojo instinktyviai; ir jis nėra
tuo, ko žmonės nori, bet ko jiems reikia".

Savo išvadinėse apybraižose autorius
nurodo, kad J.M. su savo avangardinėmis
idėjomis kaip tik galėtų būti šios genera-
cijos šventuoju. "Tobulinti save, tarnaujant
kitiems... Gyventi sąmoningu antprigimti-
niu gyvenimu!.. Blogi nugalėti gerumu ir
atkaklumą įveikti meile... Išlaikyti ramy-
bę ir drąsiai žiūrėti ateitin, pasitikint Dievo
Apvaizda"... Tokie J.M. siūlomi vaistai tik-
rai galėtų išgydyti šių dienų pasaulio ne-
gales.

Lietuva yra Marijos žemė. Todėl labai
tinka, kad pirmasis toje žemėje išaugęs
šventasis yra Marijos sūnus — vienuolis
marijonas.

Kad būtų kanonizuotas, reikia tikrai bent
vieno stebuklo, įvykusio J.M. užtarimu. Ir
jo nėra. Kas daryti? Autorius siūlo du ke-
lius. Pirmas — prašyti popiežių dispensuoti
nuo stebuklo reikalavimo. Antras — prašyti
Dievą, kad stebuklas įvyktų.

Mano galva, pirmasis kelias nepriimti-
nas. Kodėl mūsų šventasis turi įeiti tarsi
per užpakalines duris, be pilnos garbės?
Jis tam nepritartų, nes buvo savo gyvenime
priešingas žmonių "diplomatijai ir kombina-
cijai, kad ir gudriausiai". O čia tokia ir
būtų, siunčiant peticijas popiežiui, o ne mal-
das Dievui... Visose situacijose jis pasiti-
kėjo Dievo Apvaizda ir Šv. Mergelės globa
be jokių rezervų. Malda jam buvo viskas.

Kodėl mes turėtume kapituliuoti, neiš-
mėginę maldos galios?! Argi stebuklo rei-
kia tik Lietuvoje, o pas mus ne? Ar tarp
mūsų nėra ligų ir ligonių (net jaunimo tar-
pe!), kurių medicina neįveikia?!

Prieš kelerius metus, pažįstama lietuvė,
sirgdama vėžiu, išsireiškė: "Kai žiūriu į že-
mę, žinau, kad mirsiu. Kai pakeliu akis į
dangų, turiu vilties pasveikti". Viltis visa-
dos žiūri į dangų. (Nenuostabu, kad ji ir
miršta paskutinė!).

Mūsų maldos turėtų būti nukreiptos į
savo tautietį, kuris pasirengęs kiekvienam
padėti: "Rūpinsiuos būti tėvu ir bičiuliu...
Būsiu bičiulis mažiems vaikeliams... Būsiu
bičiulis neturteliams ir nelaimingiesiems.
Guosiu pavargėlius, raginsiu turtingus, kad
dalintųsi su jais. Neatstumsiu nuo savęs nė
vieno... Rūpinsiuos, kad viešpatautų meilė,
kad nebūtų barnių, neapykantų, nuoskau-
dų. Noriu būti atlaidus piktiems, parama
silpniems, užuovėja geriems... Pasitikėkite
manim! Atidarykite man savo širdis" (ps.
110).

Tokiais žodžiais kreipėsi į tikinčiuosius,
sėsdamas į Vilniaus vyskupo sostą. Tokiais
jis kreipiasi į mus dabar. Jo širdis ta pati.
Tik galia nepalyginamai didesnė... Pasiti-
kėkime juo. Atidarykime širdis savam šven-
tajam.

Kairio "Po Damoklo kardų"

Juozas Prunskis

Naujasis "Draugo" romano konkurse
laureatas Anatolijus Kairys yra produkty-
vus rašytojas. Premijuotasis jo romanas
"Po Damoklo kardų" yra jau 24-ta jo kny-
ga. Iki šiol jis savo kūrybinio gausumo
buvo pirmaujantis dramaturgas, dabar sėk-
mingai prasiveržė beletristikoje, parašęs ro-
maną, kuris vertinimo komisijos sprendimu
buvo geriausias iš visų atsiųstųjų.

Komisija nebus apsirikusi. Romanas ver-
tingas kaip savo kūrybinio svarumu, taip ir
keliamomis problemomis. Sukurtieji charak-
teriai gyvi, ryškūs ir įtikinantys. Romano

fabula sumaniai supinta. Veiksmas intriguojantis. Dialogai sklandus ir atitinkamam personažui būdingi rodo autoriaus neeilinį įsijautimą į kuriamo personažo psichologinį pasaulį.

Autorius pasirinko turtingą savo įvykiais ir gausų ideologinėmis sankryžomis laikotarpį — sovietinės okupacijos, vokiečių viešpatavimo Lietuvoje ir atūžiančios naujos raudonųjų bangos. Į tuos įvykius autorius žiūri, išeidamas iš savo sukurtų personažų pasaulio, įvairius momentus išryškindamas jų išgyvenimais.

Romane gyvenimas sukasi apie žydą komunistą komisarą — ateistą Gordoną, apie jį vokiečių okupacijoje gelbstintį idealistą kun. Joną Radvilą ir šiam talkinantį lygiai pasišventusį dr. Silvestrą. Čia randame nuoširdžią patriotišką jaunų ūkininkų Zitos ir Algirdo Daukų šeimą. Čia tauri gražuolė, bet likimo ir komisaro parblokšta Viktutė ir Gordono sūnaus motina žydaite Rebeka.

Taigi romane — ištisa personažų galerija: inteligentų, kaimiečių, nuoširdžiai tikinčių, ateistų, kunigų ir komisarų bei kitokių. Jie visi gyvi ir talentingai sukurti. Jų gyvenime kryžiuojasi marksistinės prievartos idėjos ir heroiška krikščioniškoji meilė, brutalus egoizmas ir ribų nežinąs pasiaukojimas, gili šeimos meilė ir gyvuliškas pasinaudojimas proga, taurus patriotizmas ir įsijungimas į tarnybą svetimiems dievams. Visa tai įvilкта į vaizdų, psichologiską kūrybos rūbą. Autorius linksta įvykius ir idėjas piešti ryškiomis spalvomis. Pvz. raudonąją diktatūrą jis taip nusako: "Marksizmas yra srutų duobė, į kurią suvesti visų tautų kanalizacijos vamzdžiai. Ir tie vamzdžiai, kuriais bėga visų žmonių atmatos, ir ta duobė į kurią srutos subėga, vadinasi marksizmas" (p. 154).

Laureatas Kairys moka kalbėti taikliais posakiais. Pvz. ūkininkės dieną aptaria žodžiais: "nuo ryto iki vakaro dirba, pluša, bėga apie namus, lyg kokį savo altorių" (p. 59); arba komisaro galvoseną nusako: "jis neapkentė tų, kurie ieškojo ateities praeityje" (p. 207). Kai kur autoriaus posakiai

artėja prie aforizmų. Pvz.: "Tas žavi, kas išlieka, kas uždega ateinančias kartas naujiems, nepaprastiems žygiams. Tikroji vertybė nepasiduoda laikinumo iliuzijai" (p. 204). Ir į romaną autorius vaizdžiai įveda dramatinį momentą tardamas: "Kaip pavadinti sielvartą, kada nėra kam paguosti... Kaip pavadinti viltį, kada nėra vilties... Kaip pavadinti rytojų, kada nėra ateities" (p. 179). Autorius sugeba išnaudoti kalbos niuansus, pvz.: "Miškas slėpė, bet neapsaugojo" (p. 125). Jis paprastai, žinomai minčiai išreikšti suranda naują vaizdžią formą, pvz. vartodamas klausimą: "Ar meilė nėra panaši į dažnai gendantį rankinį laikrodėlį, kurį privalu kasryt užsukti?"

Tarpais autorius sužavi tokiu skaidriu pasakojimo nuoširdumu. Pvz. vaizduodamas, kaip dr. Silvestras dviračiu veža slapstomą, iš namų neišleidžiamą vaikutį pas jo tėvą Gordoną, pasakoja: "Berniukas juokėsi ir krykštavo, laikėsi didvyriškai — jam buvo reta išvyka — pirmoji tokia. Jis žiūrėjo į priekį, nieko nebijojo, kilpelėmis ragino dviratį, nelyginant arklį, o dviratis, taip paragintas, greičiau pasileisdavo ir sukeldavo jame džiaugsmo kvaitulėlį. Kartais berniukas atsisukdavo ir švelniomis rankutėmis paliesdavo dr. Silvestro veidą, kartais, pavargęs vienoje pozicijoje, atsigręždavo, pasistiebdavo ir, apkabinęs "savo tėvelio" kaklą, iš džiaugsmo pabučiuodavo jo skruostą..." (p. 202).

Bet svarbiausia, veikalas stiprus keliamų problemų atžvilgiu. Čia taip ryškiai vaizduojamas nacių kankinamų žydų likimas ir lietuvių pastangos juos gelbėti, čia taip ryškiai nupasakojamas komunizmo gyvuliškumas, su kruvinais tardymais, žiauriais kalinimais ir baisiais trėmimais, iš kitos pusės pavaizduojant taip gilią ir taurią krikščionišką meilę. Čia taip iškalbingai piešiamas lietuvių prisirišimas prie savo sodybų, savo krašto ir taip žiauri prieš ją pavartojama prievarta, iš gimtinių išplėšiant į Sibiro tremtį. Labai ryškiu kontrastu šviečia komunistinio teroro, brutalumo veiksmai, o iš kitos pusės krikščioniškas humaniškumas.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

GRAŽŪS RŪMAI IR YPATINGI MUZIKOS INSTRUMENTAI LIETUVOJE

"Kultūros barų" žurnale, Vytautas Jurkštas rašo, kad 1887 m. lenkų rašytojas Edvardas Chlopickis aprašė rūmus, kurie pastatyti vešliame parke, apjuosti Vokės upės ir daug tvenkinių. Jie yra netoli Vilniaus. Pastatyti pagal italų kilmės architekto L. Markonio planą. Jie buvo pastatyti apie 1800 m. Vilniaus gubernijos bajorų maršalkos grafo Jono Tiškevičiaus. Ypatingai buvo išgražintas rūmų vidus, kuriama išsiskyrė didžiausia Trakų Vokės puošmena — tapybos darbų galerija, turinti garsių paveikslų, kurių niekur kitur Lietuvoje nebuvo užtinkama.

Dėl visa to veikalas būtų vertas išversti į anglų kalbą, įvedant kai kuriuos pakoregavimus ir vietomis daugiau pritaikant amerikiečio psichologijai. Pvz. verčiant reiktų išimti užuominas apie pogromus Lietuvoje (p. 20), kurių, bent laisvame mūsų krašte, nebuvo; taip pat reiktų didesnio atsargumo ir su tokiais posakiais, kaip pvz. "ir lietuviai vienur kitur dalyvavo vokiečių barbariškuose veiksmuose" (p. 57).

Viena kita veikalo vieta, atrodo, ne visai įtikinanti, pvz. sapnų ir miego apimto Gordono įvykdomas dr. Silvestro mirtinas nudūrimas (p. 213) arba generolų politikų pokalbis apie graikų Jasoną, arabų Aladino

Puošniausia šių rūmų patalpa laikyta baltoji pokylių salė, padabinta kriošto šviestuvais, melsvu atlasu apmuštais baldais ir minkštasuoliais. Pačioje matomiausioje vietoje, po didžiuliais veidrodžiais, šviesiais rėmais stovėjo baltos spalvos "Erard" gamybos fortepijonas, atvežtas iš Paryžiaus. Juo skambindavo ne tik vykstant pokyliams, šokiams, bet taip pat jį naudavo atvyksta į Vilnių koncertuoti svetimtaučiai pianistai. Šis baltasis rojalis ne kartą buvo naudojamas akomponiatorių ne tik solistams, bet ir smuikininkams, orkestrinėms kapeloms, o taip pat ir dvaro orkestrams, su didžiuliais būgnais, kurių membranas kailininkai darydavo iš vilkšnių odos.

Baltasis rojalis buvo pagamintas prancūzų fortepijonų pramonės — Sebastien Erard, 1752—1831 m., kuri buvo Paryžiuje. Jis buvo pagamintas pagal ypatingą užsakymą, taikant jo išvaizdą, dydį ir spalvą prie bendro baltosios salės stiliaus ir spalvinės gamos. Todėl jis buvo vertingas ne tik kaip įžymus muzikos instrumentas, bet ir kaip puošnus baldas. Baltasis rojalis turėjo ne baltos, bet juodos spalvos klaviatūrą su baltais pustonių klavišais. Tokią gamybą sugalvojo prancūzai, puoselėdami galantišką stilių: mat, juodų klavišų fone labiau ryškėjo gražios pianistų ir ypač rūpestingai išpuoselėtos pianisčių rankos.

lempą, beatūžiant naujos bolševikų okupacijos bangai (p. 217). Gaila taip pat, kad vienoj kitoj vietoj prasilenkiama su mūsų kalbos dvasia, pvz. rašoma "trys metai (p. 23), kai reikia rašyti "treji".

Bet tai vis nedideli dalykai. Apskritai veikalas įdomus, turiningas, daugelį prašokstąs beletristinės kūrybos stiprumu ir keliamų problemų aktualumu bei išryškinamų idėjų svarumu. Autorius nepasiduoda dabarties moderniai madai ir, nepaisant susidarančių progų, gražiai išvengia užuolankų į seksualumą. Veikalas pasilieka svarus, nenustodamas savo intrigos, aktualumo ir kūrybinės vertės.

Šiandien sunku pasakyti, ar Lietuvoje tokių fortepijonų buvo daugiau.

"Erard" fortepijonai turėjo daug patobulinimų, kurių žymiausias – vadinamasis dvigubos repeticijos plaktukų mechanizmas, praturtinęs pianizmo techniką ir pavertęs fortepijoną nepaprastai dainingu instrumentu, nes atsirado galimybė skambinti legato būdu. Tai buvo didelis įvykis fortepijonų pramonėje. Be to, klaviatūra buvo praplėsta iki šešių oktavų.

"Erard" pianinai Prancūzijoje gaminami ir šiandien. Jie parduodami su nepakeista 1823 m. originalia plaktukų mechanizmo konstrukcija, turi sodrų, minkštą, gilų toną ir todėl pianistų labai vertinami. Juos mėgo garsūs pianistai, be kitų ir Ferencas Listas, kuris prisidėjo net prie šių pianinų patobulinimo.

Nuo to laiko, kai E. Chlopickis grožėjos Trakų Vokės rūmais ir klausėsi baltojo rojaliaus garsų, praslinko ištisas šimtmetis. Praūžė pro Lietuvą du didžiuliai viską naikinantys karai. Sename parke rūmai apaugo samanomis, o baltasis rojalis dingo. Tokio pat likimo susilaukė ir kitos Lietuvos dvarų muzikinės kultūros senienos, jų tarpe – vilniečio Baltazaro Dankvarto smuikai, didžiojo Antonijaus Stradivarijaus ir kitų garsių italų meistrų gaminti instrumentai.

Šiandien yra planuojama bent iš dalies atkurti šių didžiulių ir puošnių rūmų grožį. Ar tai bus įvykdyta – parodys netolima ateitis.

"ŽIEMOS SODO VARGONAI"

Verčiai, daugelį amžių priklausę Vilniaus vyskupams, buvo įgavę vienuolyną primenančią išvaizdą. Vėliau garsūs Lietuvos architektai M. Knakfusas ir L. Stuoka-Gucevičius suprojektavo klasicistinio stiliaus junginį ir tada Verkių rūmai ir parkas tapo prabangiu pasaulietišku pavyzdiniu dvaru.

Daugiau kaip prieš šimtą dvidešimt metų apie Verkius "Gazeta Warszawska" rašė: "Retai kur galima pamatyti gražesnę vietą už Verkius. Tai patraukli vieta Neries krante, kur upės sidabrinis lankas juosia

aukštą krantą, apaugusį dideliais medžiais. Pakalnėje išsidėstę įvairūs pastatai, gražiai išmėtyti tarp augmenijos. Kalno viršūnėje, kur iš vienos pusės driekiasi akmenimis grįstas kelias, juosiantis dvaro parką, matyti gražūs rūmai, saugomi didelių vartų, prie kurių prisiglaudęs sargo namelis".

1840–1850 m. prie rytinių rūmų kairiosios pusės buvo pristatytas puošnus bokštas, o prie dešinėsios – "žiemų sodas". Pastatas pakeitęs savo išvaizdą, tačiau vis dėlto rūmai išlaikę klasicizmo stiliaus visumą. Ypatingas ir įdomus buvo žiemų sodas. Jis buvo didžiulė stiklinė patalpa, prisiglaudusi prie rūmų sienos. Jame augo rečiau šiltų kraštų augalai ir krūmai, bananai ir ananasai, rožės ir fikusai. Žolė buvo kaip kilimas, tarp kurios buvo išvedžioti takeliai, pastatyti suoleliai ir kėdės. Du nedideli vandens trykštuvai "žiemų sode" gaivino žaliuojančius augalus. Balkone, paauksuotuose narveliuose, įvairiausiais balsais čiulbėjo retai matomi užjūrio paukščiai. "Žiemų sodo" pastatas siekė du namo aukštus, bet ypatinga šildymo sistema jį taip prišildydavo, kad lauke esant 22 laipsniams šalčio, viduje termometras rodydavo 16–18 laipsnių šilumos (Celsijaus). Lankant jį svečiams, jis būdavo apšviečiamas žvakėmis, kas sudarydavo nepaprastą vaizdą.

"Žiemų sodas" tais laikais buvo garsus ne tik savo retais augalais, bet ir madinga muzikine išmone – mechanškai prisukamais vargonais, kurie už didelius pinigus buvo pirkti Vienoje. Tomis dienomis, kai į Verkius atvykdavo svečių, po visą "žiemų sodą" sklisdavo to meto mėgstamų operų ištraukos.

Mechaniniai nedideli muzikos instrumentai pasiekė Lietuvą 18 a. pradžioje. 1748 m. Telkiampolės dvaro, priklausiusio kunigaikščiui Mykolui Sapiegai, inventorių sąrašuose be styginių muzikos instrumentų minimi įvairūs grojantys laikrodžiai ir mechaniniai vargonėliai.

19 a. pradžioje nedideli ir nesudėtingi muzikiniai automatai pradėjo išnykti, užleisdami vietą išstbulintiems mechaniniams vargonams. Šių vargonų atsirado ir Lietu-

vos dvaruose. Vieni iš jų ir buvo Verkių rūmuose.

V. MYKOLAIČIO-PUTINO DEŠIMTMEČIO MIRTIES MINĖJIMAS

Nuo šių metų pradžios iki šiandien įvyko nemaža renginių, skirtų lietuvių literatūros klasikų V. Mykolaičiui-Putinui jo mirties dešimtmečio, o taip pat ir aštuoniasdešimt penktosioms gimimo metinėms paminėti. Šių metų sausio o d. V. Mykolaičio - Putino gimimo dieną, prie jo kapo Rasų kapinėse susirinko gausus jo gerbėjų būrys ir atidengė paminklą, kurį sukūrė skulptorius V. Vildžiūnas.

Su dideliu pasisekimu praėjo Vilniuje ir Kaune trijų V. Mykolaičio-Putino poezijos vakarų ciklas, kurių parengė aktorius L. Noreika.

Vilniuje, Respublikinės bibliotekos salėje, minint rašytojo mirties dešimtmetį, J. Lankutis priminė V. Mykolaičio-Putino įtaką į dabartinius literatūros darbus, kurie tampa kaip paskata daugeliui žmonių vidiniam gyvenimui ir naujiems krašto kultūros žygiams. Jis kalbėjo, kad nors šiandien, gal būt, ir kiek rečiau minimas rašytojo vardas, rečiau minimi jo kūrinių pavadinimai, negu jam gyvam esant, tačiau šiandien ryškiau matoma, koks gyvas yra V. Mykolaitis-Putinas šiuolaikiniuose lietuvių literatūros gyvenimo reiškiniuose. Šiame minėjime kalbėjusi V. Zaborskaitė sugretino du skirtingu laikotarpiu V. Mykolaičio - Putino kūrinuose: "Altorių šešėly" ir "Sukilėlius". Ji nušvietė pavienio žmogaus visuomeninės pareigos ir santykių su kultūra sunkumus, išskylančius rašytojo kūryboje.

POEZIJA IŠ LIETUVOS

RUGIŲ LAUKAS

Akis užmerkiu — ir medinę pirkia,
prigludusią pakrūmėje regiu...
Ten buvo pirmas, silpnas žingsnis žengtas
ir tartas pirmas šventas žodis —
"Mama".

Ir senas šulinys pasivaidena.
"Tin-tan" — girdžiu iš kibiro lašai

taip skamba, krisdami į žydrą akį,
kad, rodos, tėvas dalgį plaka...

O jazminų —
baltų kaip mėnesienos
birželio naktį —
visas kiemas pilnas.
Ir patikėt sunku, kad šį baltumą
išaušęs rytas išsklaidytų.

... Jau nebežvelgia šulinys į dangų
ir nebežydi jazminų kerai.
Po žemėmis
sapnuoja žemę tėvas.
Nebėr pirkios.
Bet tėviškė yra.

Tik ji dabar — rugiais apšėtas laukas,
brandinantis kasdienę duoną mums.
Per jį mintim,
kur šulinys spindėjo,
dažnai malšinti troškulio brendu...

Pranas Raščius

- JAV-se įvairios 76 krikščionių tikybos jau turi 10.700 savo moterų dvasininkų.
- V. Vokietijoje kasmet išleidžiama apie 2.000 naujų religinių veikalų — dvigubai daugiau, negu politinio turinio ir šiek tiek daugiau negu mediciniškų.
- JAV vyskupų suvažiavimo Čikagoje, gegužės mėn. pradžioje, dalyvių skaičius — apie 250; svarstymų programoje — žmogaus teisių apsauga, teisingumo ugdymas, teisingesnė ūkinė santvarka, kova prieš alkį pasaulyje, religinis auklėjimas šeimoje.
- JAV Aukščiausias teismas nusprendė, kad dvasiškiai gali kandidatuoti rinkimuose į įvairias valstybines pareigas.
- Popiežius Paulius VI paskelbė naują palaimintąją: vokiečių kaimietę Mariją Kasper, kuri įsteigė Vargdienių Kristaus tarnaičių vienuolyną. Dabar ši vienuolija turi per 2.000 narių, iš kurių apie 435 Amerikoje. Marija Kasper, gimusi 1820 m., daugiausia dirbo laukuose ir teturėjo progos tik dvejus metus lankyti mokyklą. Jos įsteigto vienuolyno narės visų pirma rūpinasi neturtėlių globa ir našlaičių auklėjimu.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

NETAISYKLINGAS VIETININKO VARTOJIMAS

Jau esame rašę apie įvairių linksnių netaisyklingą vartojimą, bet gal daugiausia klaidų darome, netaisyklingai vartodami vietininko linksnį. Čia paminėsime keletą atvejų.

Paprastai vietininku reiškiamo *vieta*, bet kartais juo galime išreikšti *laiką*, *būdą*, *būvį*. Pvz.: Jis gyvena *mieste* (vietos vietininkas). Taip buvo *senovėje* (laiko viet.). Aš gyvenau *dideliame varge* (būdo viet.). Jį visi laiko *didelėje pagarboje* (būvio viet.).

1. *Netaisyklingas vietos vietininko vartojimas.* Lietuvių kalboje vietininkas nebūtinai tinka kokio nors gyvo tvarinio "vidui" žymėti. Tokiais atvejais geriau tinka kilmininkas arba naudininkas. Pvz.: Tą *mergaitę* (=mergaitės) pasikeitimą visi pastebėjo. Man labai patinka *jame* šis charakterio bruožas (=išis jo charakterio bruožas). Kūryba skatina žmonėse (— žmonių) jautrumą. *Manyje* (=Man) kilo gera mintis. *Jame* (=Jam) nuo per didelės įtampos pakilo kraujo spaudimas. Nuostabu, kad *žmoguje* (=žmogui) atsiranda tiek jėgos. Tas erzinimas *šunelyje* (= šuneliui) sukėlė didelį pyktį.

Kartais sakinių su tokiu vietininku negalima pakeisti nei kilmininku, nei naudininku, bet reikia juos visai perredaguoti. Pvz.: Jeigu ir buvo *jame* pavydo, tai tik ne tau (=Jei kam jis ir pavydėjo, tai tik ne tau).

Bendrinėje kalboje reikėtų skirti daiktavardžio vietininką *namuose* nuo prieveiksmio *namie*. Pvz.: Žmonės gyvena ne laukuose, bet *namuose*. Bet: Mano tėvų nėra *namie* (ne: *namuose*).

Neapibrėžtai vietai nurodyti netinka vienas įvardis *tame*. Jį reikia keisti prieveiksmiais *čia*, *ten* ir pan. Pvz.: *Tame* (= Čia) ir glūdi jo pasiseikimas. *Tame* (=Čia, ten) ir buvo didžiausia problema.

Vietą nurodantis įvardis *kame* yra žemaitybė. Bendrinėje kalboje geriau vartoti *kur*. Pvz.: *Kame* (=Kur tu tą knygą padėjai? *Kame* (=Kur) tokį gerą draugą rasi?

Vietos aplinkybėms sudaryti kartais visai be reikalo vartojami kai kurių daiktavardžių vietininkai, pvz. *atstume*, *nuotolyje* ir pan. Čia labiau tiktų prielinksninės konstrukcijos. Pvz.: *Kelių žingsnių atstume* (= Už kelių žingsnių) pamačiau gyvatę. Jų namai stovi maždaug *trijų kilometrų nuotolyje* (= už trijų kilometrų) nuo miesto.

2. *Netaisyklingas laiko vietininko vartojimas.* Laikui reikšti vartotinas ne vietininkas, bet galininkas arba kartais įnagininkas. Pvz.: Tur būt, jis tai supras tik mirties *valandoje* (= valandą). Paklydęs šunelis atsirado tik *trečioje dienoje* (= trečią dieną). Susitiksime šį vakarą *septyniuose* (= septyntą, septyniomis). Suvažiavimas bus *ateinančiuose metuose* (=ateinančiais metais). Geriausi linkėjimai *Naujuosiuose Metuose* (= Naujaisiais Metais arba: Geriausi Naujųjų Metų linkėjimai). *Tame laike* (= Tuo laiku) jis dar čia negyveno. *Visuose atvejuose* (= Visais atvejais) kreipkitės į mane.

Kalbant apie paros dalių laiką, vartotini laiko galininkai, o ne vietininkai: *rytą*, *dieną*, *naktį* (išimtis — *vakare*). Pietvakarių Listuvoje paplitusi forma *ryte* yra tarminė, bendrinėje kalboje jos geriau nevartoti.

Abstrakčių veiksmazodinių daiktavardžių laiko vietininką dažnai galima pakeisti gyvesniais ir vaizdingesniais pasakymais: pusdalyviais, padalyviais arba šalutiniais laiko aplinkybės sakiniiais. Pvz.: *Fotografavime* (=Fotografuojant) reikia kreipti dėmesį į apšvietimą. *Teniso žaidime* (= Žaisdamas tenisą) jis labai pavargo. Sporti-

ninkas labai pasižymėjo trumpų distancijų bėgime (= bėgdamas trumpas distancijas). Pakilusioje temperatūroje (=Pakilus temperatūrai, Kai pakilo temperatūra,) greičiau išsisėmė jo jėgos.

Lietuvių kalboje neturėtų būti vartojami laiko vietininkai polinksniais ar prielinksniais. Tokia vartoseną yra įprasta rusų kalboje. Tokius sakinius gailma pataisyti įvairiais būdais:

a. Laiko vietininką keičiant prielinksnio *per* konstrukcija, o kartais pavartojant ir laiko įnagininką. Pvz.: Mokytojas įsakė išmokti eilėraščių savaitės bėgyje (=per savaitę). Kelių dienų eigoje (=Per kelias dienas) jis labai pasikeitė. Laikė praėjusių metų (=Per praėjusius metus) jis labai subrendo. Laikė pamokų (=Per pamokas) negalima išdykauoti. Laikė posėdžio (=Per posėdį. Posėdžio metu) pirmininkas pateikė įdomių minčių.

Tokius posakius visuomet taisydavo ir J. Jablonskis, teigdamas, kad mes nesakome *Tris kartus dienos laikotarpyje valgau*, bet *Tris kartus per dieną valgau*, lygiai kaip nesakome *Nakties bėgyje triukšmavo*, tik *Per naktį (visą, kiaušį naktį) triukšmavo*.

b. Vietininką keičiant laiko galininku. Pvz.: Ligonis net du kartus neteko sąmonės *tos pačios dienos bėgyje* (= *tą pačią dieną*). Aš tau grąžinsiu skolą *šios savaitės bėgyje* (= *šią savaitę*).

c. Vietininką keičiant pusdalyviu ar padalyviu. Pvz. *Laikė žaidimo* (=Žaisdamas) jis susižeidė. *Pamokos aiškinimo eigoje* (= Aiškinant pamoką) mokiniai labai atsidėję klausėsi. *Šimtmečių bėgyje* (= Slenkant šimtmečiams) daug kas pasikeitė.

Dar galima pridėti, kad reikėtų vengti kai kurių daugelio vartojamų, bet mūsų kalbai nelabai būdingų laiko vietininkų, kuriuos galime pakeisti daug paprastesniais vaizdingesniais pasakymais, pvz.: *pirmoje eilėje* (=pirmiausia, visų pirma, iš pradžių); *paskutinėje eilėje* (= paskiausiai, vėliausiai, pačioje pabaigoje); *laiko bėgyje* (= kada nors, ilgainiui); *eilėje atvejų* (= dažniausiai, paprastai, daugeliu atvejų).

DAR APIE CHARIZMATINI ATSINAUJINIMĄ

Perskaičius Mykolo Morkūno mintis š.m. balandžio mėn. "Laiškuose lietuviams" apie charizmatini sąjūdį, darosi liūdna ir gaila, kad, vietoj geriau susipažinus su įvairiomis naujomis apraiškomis, ieškome priekabių, neigiamybių ir "baubų" ten, kur jų nėra, o kai nerandam – sukuriame savo...

Nebandysiu visų M.M. išvedžiojimų atremti

— esu tikra, kad tai padarys kiti, geriau sugėbą. Ypač nenoriu liesti istorinių argumentų — Bažnyčios istorijoje gi yra daug nemalonių dalykų, nuklydimų, bet jie Bažnyčios nesugriovė. Tačiau kai taip pikta puolami žmonės, kurie, pajutę Kristaus artumą, bando gyventi tikrą krikščionišką gyvenimą, negalima tylėti — nes tuo pačiu užpuolamas pats Kristus.

Pirmiausia, malda ir krikščioniška meilė yra ypač būdingos šiam sąjūdžiui. Tikrieji charizmatikai Bažnyčios mokslo, šv. mišių ir tikėjimo ne tik neatmeta, bet stengiasi būti dar uolesni to tikėjimo puoselėtojai ir vykdytojai. Maldos susirinkimai nėra vietoj šv. mišių ir jų neatstoja. Nuėjus į maldos susirinkimą ir ten kartu su kitais krikščionimis pasimeldus (ir tai pagal Kristaus žodžius "Kur du trys susirenka Mano vardu, ten ir aš esu"), šv. mišios ne tik nenuublunka, o pamatai jų tikrą vertę ir didybę. Jausti Kristaus artumą savo asmeniniam gyvenime, stengtis gyventi pagal Jo mokslą ir norėti dalintis tuo su savo artimu — argi tai gali būti ne iš Dievo?!

Kun. Eugene Kennedy savo knygoje "The Pain of Being Human" vieną skyrių užvardina "Is it Really the Spirit Speaking?" Jis sako,

kad labai aiškiai galime patikrint, ar balsas, kuri girdim savo širdyje, yra iš Šv. Dvasios: jei neprieštarauja Bažnyčios mokslui ir Evangelijai, galime būti tikri, jog tai Dievo balsas. Žinoma, yra klystančių, yra ir perdėto emociškumo, jausmingumo, tačiau tikrieji charizmatikai grindžia savo išgyvenimus Evangelija bei Bažnyčios mokslu ir įrodo tai savo kasdieniniu krikščionišku gyvenimu, artimo meile ir tarnyba kitiems.

Už kiekvieną panašų I. M.M. minimą kun. R. McKenna, OP, straipsnią aš galiu surasti bent penkis atremiančius jo argumentus ir pasisakančius už charizmatinį sąjūdį. Labai patartina pasiskaityti prel. dr. Vyt. Balčiūno knygą „Šventoji Dvasia – Bažnyčios Atnaujintoja“, kurioje labai aiškiai apibūdinamas šis sąjūdis ir visos jame randamos apraiškos. Šioje knygoje jis sako, kad labai lengva suklysti šį sąjūdį vertinant „tik iš vienos kitos išorinės šio sąjūdžio apraiškos ar vieno kito jo atstovo arba paskaičius tik vieną kitą pasitaikiusią po ranka knygą ar straipsnį. To sąjūdžio esmė siekia ne tik žmogaus, bet ir paties Dievo gelmes: Šventosios Dvasios veikimą žmoguje, krikščionyje, tikinčiųjų grupėje, Bažnyčioje“ (psl. 43). Toliau prel. Balčiūnas teigia: „Ir pažinus sąjūdį, jo apsisprendimas gali būti klaidingas, jeigu matas, pagal kurį jis vertinamas, bus ne Kristus, Evangelija, Bažnyčios mokymas, o mano įsitikinimas, nors ir labai nuoširdus, imamas iš rūpestingai susikrautų teologinių žinių bagažo, bet nepaisęs gyvenimo, nepaisęs visoje Bažnyčioje ir kiekviename jos naryje nepasikartojamai, laisvai, vis savaip laiko būvyje veikiančios Šv. Dvasios“ (psl. 47). Prel. Balčiūnas taip pat sako, jog neturime daryti išvados, kad „tikėjimo gyvenimas matuojamas religiniame gyvenime patiriamo jausmo stiprumu. . . Dvasia veikia taip pat ir į mūsų protą, į mūsų mintijimą ir į mūsų valią“ (95 psl.).

Šioje knygoje prel. B. cituoja vysk. J. McKinney (narys Ryšių komisijos tarp JAV vyskupų ir šio sąjūdžio), kuris sako, kad „didžiausias Amerikos Bažnyčios įnašas į viso pasaulio krikščionybę, atrodo, bus naujo atsivėrimo Šventajai Dvasiai charizma kiekvieno asmens gyvenime“ (62 psl.). O žymus JAV istorikas Msgr. J. Tracy Ellis, pusę šimtmečio pašventęs istorijos studijoms, gerai pažįstas Amerikos katalikybę ir matas jos klaidas, teigia, kad yra ir viltingų reiškinių. Vienu iš tokių jis laiko Charizmatinio atsinaujinimo sąjūdį, kuris ga-

lįs pasidaryti „autentiška nauja katalikiško gyvenimo išraiška“ (62 psl.).

Kiekvienas žmogus turi teisę garbinti Dievą įvairiais būdais, nors mums kartais ir nesuprantamais. Charizmatikai tikrai neteigia, kad reikia priklausyti jų sąjūdžiui, norint būti pilnutiniu krikščioniu ir gauti Šv. Dvasios dovanas. Tačiau negalime paneigti, kad Charizmatinio atsinaujinimo esmė yra, „kad tikintieji giliau pažintų Dvasią savo gyvenime“ (96 psl.). Ir to jie siekia malda bei gilindamiesi į Šv. Raštą ir Bažnyčios mokslą.

Savo straipsnyje M.M. cituoja šv. Tėvą, popiežių Paulių VI. Ir aš norėčiau baigti citata iš to paties Pauliaus VI kalbos, pasakytos III Tarptautinio Katalikų charizmatinio atsinaujinimo kongreso dalyviams Šv. Petro bazilikoje 1975.V.19: „Brangūs sūnūs ir brangios dukros, su Viešpaties pagalba, sustiprinti Bažnyčios Motinos Marijos tarpininkavimu, tikėdami, mylėdami ir apaštalaudami vienybėje su savo ganytojais, jūs būsite tikri, kad neklystate. Ir taip įneškite savo duoklę Bažnyčios atnaujinimui. Jėzus yra Viešpats! Aleliuja!“

Dalia Staniškienė

NEBŪKIME KURTI ŠV. DVASIAI

Anglijos dvasiškams pirmą kartą suorganizuotose charizmatinio atsinaujinimo konferencijose dalyvavo 450 kunigų ir vyskupų. Popiežius Paulius VI jiems pasiuntė laišką, išreikšdamas viltį, kad „Šv. Dvasia gausiai išlies savo dovanas ir malones“. Kardinolas George Basil Hume perdavė popiežiaus žodžius ir drauge su konferencijose dalyvavusiais vyskupais bei kunigais koncelebravo šv. mišių auką. Mišios, kaip paprastai būna charizmatiniame atsinaujinime, užtruko ilgai, nes buvo įterpta įvairių maldų, prašymų, giesmių. Buvo paskaitų ir diskusijų. Dalyviai, pasidalinę mažomis grupelėmis, meldėsi vieni už kitus, kad Šv. Dvasia atnaujintų jų tikėjimą ir kunigystę. Vienoje maldos grupėje dalyvavo ir kun. V. Baron iš Šiaurinės Anglijos. Tuo metu jam sugedo ausyje nešiojamas klausymo aparatėlis. Jau 20 m., kai jo viena ausis buvo visiškai apkurtus, o su kita girdėjo tik klausymo aparatėliu. Išimant klausymo aparatėlį iš ausies, jis pajuto skausmą ir po to palaipsniui pradėjo girdėti besimeldžiančiųjų balsus. Kai apie tą įvykį išgirdo visi konferencijos dalyviai, sustoję garsiai garbino Dievą. Vėliau šį įvykį aiškindamas Wales vyskupas Langton Fox sakė: „Tai yra mums

reikšmingas įvykis. Viešpats kurčią pagydė. Jis mums, kunigams, sako, kad mes turime klausyti Šv. Dvasios. Mums aiškiai pasakys, ko iš mūsų nori, kad dabar darytume”.

Paskui dvasiškai ėjo būriais priimti “Šv. Dvasios krikšto”. Buvo paaiškinta, kad Šv. Dvasios krikštas nėra koks nors naujas sakramentas, bet jis tik atnaujina tas malones, kurias kunigai yra gavę krikšto, sutvirtinimo ir kunigystės sakramentų teikimo metu.

Bažnyčioje pradeda reikštis naujas gyvenimas gal iki šiol neįprastomis formomis.

Irena Kairytė

PATINKA SKYRIUS “TĖVYNĖJE”

Jūsų žurnalo skyrius “Tėvynėje” yra lyg laužymas geležinės uždangos, kurią ne tik rusai, bet ir patys tautiečiai yra pasistatę tarp išeivijos ir Lietuvoje gyvenančių mūsų brolių. Žinoma, žurnalo apimtis tai apriboja, bet vis dėlto šis skyrius yra labai naudingas. Aš vis galvoju, kaip ši reikalą taisyti, kaip jį pakreipti pozityviai, naudinga kryptimi. Aišku, aš visai negalvoju, kad mes turėtume užmegzti broliškus, bičiuliškus santykius su režimu, su rusais ir jiems atsidavusiais iškrypėliais mūsų tautiečiais. Toli gražu ne! Betgi be jų ten yra ir kitokių. Ten yra mūsų tauta, kuri yra prievartaujama. Jei kurie, aplinkybių verčiami, ir bando prisitaikyti tenyškio režimo reikalavimams, tai neturime užmiršti, kad dažnai jų širdis yra labai lietuviška. Jeigu mes tuo nenorime tikėti, tai už kokią Lietuvą kovojame? Jie ten dirba ir labai daug padaro. Ten pastebimas aiškus progresas, nors gal ir ne toks, koks būtų, jeigu Lietuva būtų laisva. Dėl ko mes bijome matyti, ką jie gero nuveikia? Čia tam tikri mūsų “patriotai” priskiria komunistams visa tai, kas ten vyksta, kas sukurama. Tai yra pagrindinė klaida. Ypač kai kuri mūsų spauda, labai įtartinom aspiracijom besinaudodama, skleidžia mintį, kad reikia visko bijoti: ir ten važiuoti, ir kalbėti su atvažiavusiais kultūrininkais, nes jie visi esą “apsėsti”. Reikia bijoti jų literatūros, plokštelių, dainų. Tolyn nuo Lietuvos, nes jie mus gali sugadinti! Tai kas gi Lietuvą išvaduos? Tikriausiai ne tie rėksniai.

Tokiu būdu mes patys save žlugdome. Spauda turėtų šią padėtį lyginti ir tiesinti. Reikėtų viską gerai apgalvoti ir pradėti planingai veikti. Čia visų nuomonės ir sugestijos būtų labai laukiamos.

Jonas Kuprionis

DĖL SKYRIAUS “TĖVYNĖJE”

Prieš keletą mėnesių viena moteriškė atėjo į administraciją ir pageidavo, kad būtų pakeistas skyriaus “Tėvynėje” pavadinimas. Tuo metu atėjo į administraciją ir redaktorius. Jis paaiškino, kad visi skyrių pavadinimai dabar yra išreikšti vienu žodžiu, tad kenktų jau ir stiliui, jei vienas skyrius nei iš šio, nei iš to pradėtų vadintis dviem vardais: “Pavergtojoje tėvynėje” arba “Okupuotoje tėvynėje”, kaip toji moteris reikalavo. Prasidėjo diskusijos. Redaktorius, matydamas, kad jokiais argumentais moters neįtikinsi ir neturėdamas daugiau laiko leisti tuščioms diskusijoms, trumpai atsakė, kad tokio pakeitimo niekad nebus, ir nuėjo į savo kambarį.

Tada, kaip teko vėliau patirti, toji moteris sakiusi, kad daugiau neskaitysianti “Laiškų lietuviams”, jei to skyriaus pavadinimas nebus pakeistas.

Paskui ji parašė ir laišką, kuris buvo įdėtas į šio žurnalo balandžio mėn. numerį. Tad dabar noriu trumpai į tą laišką atsakyti, nes to pageidavo ir laiško autorė.

Redakcijos nuomonė šiuo klausimu jau buvo labai aiškiai išdėstyta “Laiškuose lietuviams” 1973 m. sausio mėn. numeryje, 35-36 psl. Čia tų visų minčių nekartosime, tik norime pabrėžti tai, jog mes visi puikiausiai žinome, kad Lietuva yra okupuota, pavergta, nelaisva. Argi mes tuo abejojame, ar esame tai užmiršę, kad turėtume nuolat ir nuolat tai sau priminti? Jeigu ką nors rašome svetimtaučių spaudoje arba jeigu su jais kalbame, tai būtinai reikia dabartinę Lietuvos padėtį jiems priminti, nes jie dažniausiai to nežino, bet ar tai reikalinga priminti mūsiešiams? Ne tik mes, išeiviai, bet dar geriau lietuviai, gyvenantieji tėvynėje, tą okupaciją pažįsta. Ir “Laiškuose lietuviams” ne kartą esame apie Lietuvos okupaciją rašę, bet jeigu kas mano, kad dabar negalima ištarti nė parašyti Lietuvos vardo nepridėjus “pavergta”, “okupuota” arba tik “ok.”, tai mums atrodo, jog čia yra nerimta ir skysta. Taip darydami, mes lyg sektume okupantų pavyzdžiu, kurie niekad neparašo ir nepasako “Lietuva”, bet visuomet prideda kokį nors sinonimą: “Tarybinė Lietuva”, “Sovietinė Lietuva” ir pan.

Redaktorius

LIŪDNAS FAKTAS

AL. LIKANDER1ENĖ

"Laiškų lietuviams" vakaronė jau praėity. Buvo tiek daug planuota, tartasi, daryta. Vyr. redaktoriui T. Juozui Vaišniui išvykus sielovados reikalais į Australiją, ruošimo darbą pasidalino redakcijos ir administracijos nariai. Įvairiu dienos metu, o ir vėlai vakare, skambėjo telefonas. Gaila, kad tuo pačiu metu telefonu gali tik su vienu žmogum kalbėti, kol vienam išaiškinti reikalą, likę septyni nieko nežino. Skambini kitam ir vėl nuo pradžios pradėdi ir t.t., lyg pasaka be galo. Kai paskambini septintam, jau liežuvį skauda nuo to paties kartojimo. "Kaip tai — taip ar kitaip", abejoja septintasis, "aš nieko nežinau". "Kaipgi nežinai, juk tik ką sakiau", nepasiduodu ir aš. Matyt, sakiau, bet ne tam.

Galų gale, balandžio 28 d. popietę rinkomės į Jaunimo Centro kavinę. Vyko paskutiniai paruošiamieji darbai. Nijolė Užubalienė ir Danutė Bindokienė tvarkė bufetą, kuris, papuoštas pavasario gėlių puokšte, atrodė labai gražiai. Regina Andrijauskienė, paskutiniu metu "drafted", maišė braškes, apelsinus, "ginger ale" ir dar kažką viename dideliame krištoliniame inde. Prie šviesų suplukę dirbo redakcijos nariai: Algis Grigaitis, T. Antanas Saulaitis ir Vanda Aleknienė, kuri irgi neišvengė "mobilizacijos". Abiem poniom, Reginai Andrijauskienei ir Vandai Aleknienei, kurios "savanoriškai" atėjo mums į talką, nuoširdus ačiū.

Aš pati įsitaisiau netoli durų, kaip ir dažniausiai tokiais atvejais, priimti svečius. Anot vieno mano literatūros mokytojo, "kaip cerberis, pro ją nepraeisi".

Rinkosi publika. Vienas, antras, trečias, dešimtas... Kai kurie, įkišę galvas, pažiūrėdavo, palinguodavo ir moklindavo tolyn. Kiti aiškino, kad pradėti reikia dabar, tuoj pat, nes jie skubą kitur.

Programą pradėjome 8 val. Vyr. redaktorius T. Juozas Vaišnys, beveik tiesiai iš lėktuvo atskubėjęs, nuoširdžiai pasveikino susirinkusius, primindamas, kad jau 19-tą

kartą renkamės "Laiškų lietuviams" konkurso premijų įteikimui. Pasidžiaugė, kad dar atsiranda ir rašančių, ir juos įvertinančių. Toliau režisorė ir aktorė Živilė Numgaidaitė pasigėrėtinais perdavė Šatrijos Raganos kūrybos fragmentus. Sekė konkursą laimėjusiems premijų įteikimas, mecenato ir laureatės trumpas žodis (ar ne gražu — visas premijas nusinešė moterys!), o pabaigai Monigirdas Motekaitis ir Povilas Matiuškas meniškai atliko Fr. Haendelio Sonatą iš keturių dalių ir E. Balsio kompoziciją.

Vėliau, vaišinantis pyragais ir sumuštiniiais, negalėjau atsikratyti minties, kur liko mūsų draugai ir bičiuliai. Nesnigo ir nelijo, nebuvo nei pūgos, nei audros, nebuvo jokio kito baltaus ar šokių — tai kurgi dingo skaitytojai, rėmėjai ir bičiuliai, kurių tik saujelė buvo susirinkusi. Tie, kurie atėjo, buvo patenkinti, ir niekas neskubėjo namo. Programa buvo puiki, menininkai gerai žinomi ir pažįstami. Argi reikėjo, kad "Laiškų lietuviams" koncerte būtų buvusi ant stalo kabareto šokėja ar tokio pat žanro dainininkė? Neabejoju, kad tada kavinė būtų pritrūkė ne tik kėdžių, bet ir stovimos vietos. Liūdna, kai tenka publiką vos ne už pakarpos tempti į vidų: "Prašu, ateikit, yra dar vietos"... ir ašaros graužia akis.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Šv. Pranciškaus Asyžiečio kaulai buvo perkelti į naują, sandariai nuo oro uždarytą indą Asyžiaus bazilikoje. Gydytojų, mokslininkų ir pranciškonų kunigų komisija studijavo kaulus to XIII šimtmečio šventojo. Jie nustatė, kad tai buvo mažo ūgio vyras, apie penkių pėdų dviejų colių, galva buvo vidutinio dydžio, maži pečiai, gležnos rankos. Šventojo relikvijos rodė, kad jis buvo labai išsipasninkavęs.

- Jugoslavijoje gausėja tikybos pamokų lankymas. 1975 metais jas savanoriškai lankė 530.000 moksleivių. Tikyba dėstoma už mokyklos ribų.

- Garry Madox, vienas iš pirmaujančių beisbolo žaidėjų JAV-se, yra atsivertęs į katalikybę. Jį paveikė karo metu matyti įvykiai Vietname.

- Prel. Bryan O. Walsh buvo specialiuose pietuose pagerbtas Miami mieste už suteiktą pagalbą 14.000 vaikų, pabėgusių iš Kubos. Tėvai juos vienus pasiuntė iš Kubos, ir prel. Walsh pasistengė jiems surasti žmones, kurie juos globotų ir rūpintųsi jų mokslu.

- Teisėjas V. G. Foster Los Angeles Aukščiausioje teisme atmetė ieškinį, kuriuo iš Times Mirror bendrovės, leidžiančios Los Angeles Times, buvo pareikalauta 45 mil. dolerių už tai, kad atsisakė spausdinti pornografinių filmų skelbimus.

- Motina Teresė, Indijos neturtingųjų, atstumtųjų globėja, išrinkta į Valstybinę Indijos Vaikų tarybą, turinčią 23 narius.

- Belgrado konferenciją baigiant, Vatikano atstovas Msgr. Achille Silvestrini priminė, kad iš iškeltų apie šimto pasiūlymų konferencijoje tebuvo priimti tik nutarimai kitą kartą susirinkti Madride ir turėti ekspertų pasitarimus Montreux, Bonnoje ir La Valletta. Priminė, kad Vatikano delegacija kėlė žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių klausimus, pabrėžė išspręstinas problemas žmoniškumo srityje: šeimų sujungimas, vedybos, laisvė kelionėse, emigrantų gyvenimo sąlygos, mažumų problemos.

- Vatikano delegacija, vadovaujama Santykiams su nekrikščionimis palaikyti sekretoriato pirmininko kard. Pignedoli, buvo nuvykusi į Kairą pasitarimams su musulmonų vadovybe. Norima išplėsti dialogą su Islamo pasauliu.

- Katalikų ir stačiatikių teologai posėdžiavo Romoje. Tai komisija, parengianti dirvą dialogui tarp abiejų Bažnyčių.

- Tarptautinis bažnytinių chorų festivalis įvyko Romoje, Loreto šventovėje. Dalyvavo chorai iš Italijos, Šveicarijos, Airijos, Ispanijos, V. Vokietijos, Belgijos, Austrijos, D.

Britanijos, Ispanijos, Graikijos ir Argentinos.

- Italijoje yra 8 mil. jaunimo tarp 15 ir 24 m. amžiaus. Pernai 98-se valsčiuose buvo apklausti 8073 tokie jaunuoliai. Jų 75% pasisakė tikį Dievą, 17% abejoja, 7% įsitikinę, kad Dievo nėra. Apie pusę jaunimo nedalyvauja sekmadienio mišiose. Apie 50% pasisakė norį sukurti šeimą, kiti pasisakė už laisvą šeimą ar vadinamąją laisvą meilę. Su tėvais gerai sutaria 37%, o 46% sutaria pusėtinai, 16% labai nesutaria. Paklausti apie politines pažiūras, 25% atsakė pritaria krikščionims demokratams, 33% – komunistams, kiti – kitoms partijoms.

- Psichiatrų draugija, veikianti Šveicarijoje ir kovojanti prieš psichiatrijos piktnaudžiojimą, skelbia, kad Sychovsko kalėjimo ligoninėje. Sovietų Sąjungoje, per 10 pastutinių metų nuo kankinimų mirė 475 komunistams nepalankūs kaliniai.

- Šeimų konferencijai vadovauti paskirtas Wilbur Cohen, buvęs Sveikatos, švietimo ir gerovės sekretorius prez. Johnsono laikais. Konferencija įvyks 1979 m. gruodžio 9–13 d., ir joje bus svarstoma JAV šeimų padėtis, jų sunkenybės ir kaip šeimų likimas veikia į visuomenės gyvenimą bei politiką.

- Aktorė Myra Chason, dramos studijas baigusi North Carolina universitete, vaidinusi daugelyje filmų, yra katalikė. Savo pasikalbėjime su "Twin Circle" laikraščio bendradarbiu ji pareiškė: "Būnant profesijoje, kur taip stipri kompeticija, privalai žmogus turėti pasitikėjimą. Man tai ateina iš Dievo, ir Jame yra mano stiprybė... Aš meldžiuosi, kad daryčiau reikiamus sprendimus. Tikėjimas apima visą kasdienį gyvenimą ir man vadovauja moraliniuose sprendimuose".

- Anglija ir Walles 1977 m. katalikų misijoms suaukojo rekordinį kiekį finansinės paramos: apie 800.000 dol.

- Pašto ženklų rinkimo centras Madride, siekias padėti misijoms, paskelbė, kad per metus buvo surinkta 23 mil. vartotų pašto ženklų, už kuriuos misijoms gauta 27.084 dol. Ženklus tvarkyti padėjo apie 80 savanorių.

J.Pr.

PREMIJŲ ĮTEIKIMO IŠKILMĖS

Šių metų konkursui buvo atsiųsta mažiau straipsnių, negu paprastai gaudavome. Vertinimo komisija nutarė I ir V premijos neskirti, bet paskyrė dvi antrąsias premijas (po 100 dol.) Ninai Gaičiūnienei ir Gražinai Kriaučiūnienei. III premija atiteko Nijolei Gražulienei, o IV — Daliai Staniškienei.

Vertinimo komisija taip pat pasiūlė temą ateinančių metų konkursui — Geras draugas—retas paukštis. Tad ir skelbiame šią temą dvidešimtajam „Laiškų lietuviams“ straipsnio konkursui. Ši tema gali būti rašoma ir beletristine forma. Konkurso sąlygos tos pačios, kaip ir praėjusių konkursų. Straipsniai turi pasiekti redakciją iki 1979 m. vasario mėn. 1 dienos. Skiriame keturias premijas: I — 150 dol. (jai mecenatą jau turime — dr. Leoną Kriaučiūną); II — 100 dol. (mecenato dar nėra); III — 75 dol. (ši premija bus sudaryta iš šių metų likučių — 50 dol. Bronės ir Prano Vitų ir 25 dol. Vinco Kuliešiaus); IV — 50 dol. — Stefanija Rudokienė, kuri yra nuolatinė šios premijos mecenatė nuo 1961 metų, tęsdama savo vyro a.a. dr. Antano Rudoko pradėtą tradiciją.

Šiais metais, redaktoriui išvykus į Australiją, premijų įteikimo iškilmes gražiai suorganizavo administratorė Aleksandra Likanderienė, padedant redakcijos nariams. Jai, redakcijos nariams ir p. Reginai Andrijauskienei bei Vandai Aleknienei labai nuoširdžiai dėkoju. Taip pat didelė padėka mecenatams, vertinimo komisijai ir programos dalyviams: Živilei Numgaudaitei, Povilui Matiukui ir Manigirdui Motekaičiui.

Meninė programa buvo tikrai įdomi ir puikiai atlikta. Tad visai suprantamas administratorės jaudinimasis, kad buvo nedaug publikos (žr. jos straipsnį šiame numeryje). Ji rašo, kad dėl to „ašaros graužia akis“. Suprantama—kiek triūso, klek vargo, o koks įvertinimas! O aš prisipažinsiu, kad man ne ašaros graužia akis, bet kumštis gniaužiasi iš pykčio (jei kas tuo piktintusi, tegul paskaito šiame numeryje Gražinos Kriaučiūnienės straipsnį apie pyktį). Kai sutinki Jaunimo Centre ar kur nors kitur skaitytojus, tai jie apipila visokiais komplimentais, gražiausiais žodžiais giria „Laiškus lietuviams“, bet kai ateina metinė šventė, kai kviečiame visus pabendrauti, drauge pasidžiaugti ir pasigėrėti menine programa, kuri beveik visuomet yra aukšto lygio, tai įvyksta taip, kaip toje evangelijoje aprašyta: kviestieji svečiai neatėjo į vaišes, nes vienas vedė pačią, kitas išgijo jaučių jungą, trečias ėjo pirktos nuosavybės apžiūrėti... Bet tiems, kurie atėjo, nuoširdus ačiū!

Ateinančiais metais, kai bus dvidešimtojo — sukaktuvinio konkurso premijų įteikimo iškilmės, tikimės sulaukti visų mūsų Čikagoje bei priemiesčiuose gyvenančių skaitytojų ir bičiulių.

Juozas Vaišnys, S.J.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės—Jūratės Eidukaltės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, - Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.